

SVENSKFINLANDS RÖST

- En antologi om finlandssvenskar i EU -

ELISABETH REHN
ASTRID THORS
HENRIK LAX
CARL HAGLUND
RURIK AHLBERG
WILLE VALVE
AXEL HAGELSTAM
HEIDI JERN
JOAKIM FRANTZ
JOHAN HÄGGMAN
RUNE GLASBERG

FÖRORD

Fredrik Guseff

UNDER DE SNART 20 åren som Finland varit medlem i den Europeiska unionen har unionens betydelse ökat. Unionen har utvidgats och en gemensam valuta har tagits i bruk. Finland har också utvecklats som en del av EU, och idag känns tanken på ett Finland utanför EU mycket långsökt.

Vad skulle en tillvaro utan EU betyda? Till exempel gränskontroller och tullprocedurer, olika valutor i alla länder och tullar som försvårar verksamhetsförutsättningarna för företagen. Vi skulle också ha strikta nationsgränser som skulle försvåra ett förnuftigt samarbete mellan myndigheter. Telefonsamtal utomlands vore hutlöst dyra och konsumentskyddet skulle antagligen vara mycket svagare till exempel för flygpassagerarna, som idag åtnjuter ett fungerande konsumentskydd mycket tack vare EU.

Listan på nackdelar kunde göras längre, men redan det här beskriver hur viktigt och vardagligt EU blivit för oss idag. Det är därför lätt att konstatera att de populister som kritiserar EU och kräver ett finländskt utträde gör det mot bättre vetande. Detsamma gäller i fråga om att återinföra passkontroller inom EU, så som en känd sannfinländare nyligen föreslagit. Denna längtan till en svunnen tid är knappast något att bygga framtiden på. Det är dessutom en förvrängd bild av en påstått lycklig tid, då man höll brottslingarna på andra sidan gränsen genom gränskontroller. Sanningen är att brottslighet alltid har hittat över nationsgränserna, samtidigt som det är de vanliga, ärliga medborgarna som lider av tuffare gränskontroller. Är det någon som saknar tiden med köer i passkontrollen då man kom med

båten till Tallinn? Idag hör Tallinn närmast till Helsingfors pendlingsområde och smidigheten med vilken vi kan röra oss mellan huvudstäderna är ett praktexempel på det mera gränslösa Europa vi bor i.

Samtidigt innebär EU också konkurrens mellan länderna. Det här gynnar konsumenterna bland annat då flygtrafiken är öppnad för lågprisbolag. Idag finns det också möjlighet att behändigt åka till Tallinn och handla. På samma sätt har medborgare i andra EU länder nu möjlighet att handla produkter i Finland betydligt lättare, vilket våra företagare också har kunnat dra nytta av.

Vad är EU förutom konsumenträttigheter, inre marknad och jordbruksstöd? EU bör utvecklas till att bli en starkare global aktör. Då en kris uppstår i EU:s närområden kan det inte vara endast Ryssland och USA som förhandlar om att avsluta krisen. Det är heller inte bra att stora stater som Tyskland eller Polen endast agerar bilateralt. För att EU ska kunna få sin röst hörd på allvar så behövs en gemensam front. Det här ger också Finland en möjlighet att påverka världsutvecklingen som en del av en större helhet. För ett litet land är det bra att ingå i ett större sammanhang ifall man vill påverka.

EU har också en stor betydelse för Svenskfinland. Det handlar inte bara om fiskeripolitik, sjöfart, regionutveckling, skarvjakt utan mycket mera. Det är ett faktum att det finns frågor i Europaparlamentet som bara en representant från Svenskfinland driver. I den här antologin har vi från Svenska Bildningsförbundets sida velat samla finlandssvenska röster som har erfarenhet och kunskap om att jobba i EU och i Europaparlamentet. Särskilt glädjande var det att alla tidigare Europaparlamentariker – MEP:ar – som representerat Svenska folkpartiet ställt upp och skrivit var sitt kapitel till den här antologin.

ELISABETH REHN, som var SFP:s första MEP berättar bland annat om sina insatser i det forna Jugoslavien – insatser som bland annat förde henne till Vita huset. ASTRID THORS berättar om hur det fanns tider då slovakisk press kallade henne

regimens fiende nummer två, som en följd av hennes arbete i Europaparlamentets Slovakiendelegation och särskilt med frågor gällande hur den ungerska minoriteten behandlades. HENRIK LAX beskriver bland annat sina insatser för språkminoriteter i flera länder samt arbetet med visumpolitiken. CARL HAGLUND vittnar om hur han under sina tre år hann klämma åt Sarkozy, vända en omröstning i plenum beträffande fiskeriavtalet i Väst-sahara, hissa Ålands flagga i Bryssel och mycket mera.

Alla dessa tidigare MEP:ar vittnar om hur en enskild parlamentariker kan göra skillnad. Det spelar en roll att det finns en parlamentariker som vet hur en strömning ser ut!

De övriga skribenterna – RURIK AHLBERG, JOAKIM FRANTZ, RUNE GLASBERG, AXEL HAGELSTAM, JOHAN HÄGGMAN, HEIDI JERN och WILLE VALVE – har arbetat med olika uppgifter inom EU-administrationen. De beskriver viktiga frågor inom EU ur ett personligt perspektiv.

Svenskfinland har gjort en stor insats för EU, och utan en representation i parlamentet skulle EU, och världen, vara en sämre plats!

Jag vill slutligen tacka alla som ställt upp i den här utgåvan. Svenskfinland behövs i Bryssel!

FREDRIK GUSEFF

Direktör, Svenska Bildningsförbundet r.f.

ETT STEG IN I BRYSSEL, ETT STEG UT I VÄRLDEN

Elisabeth Rehn

FÖR DE FÖRSTA Europaparlamentarikerna från Finland var allting synnerligen nytt. Det fanns inga tidigare medlemmar vars parlamentshistoria vi kunde ta del av till stöd för vårt arbete. Vi hade förstås bekantat oss med allmänna regler och arbetssätt, men vi saknade ett levande band till vårt nya arbete. Europaparlamentet var jungfrulig mark för Finland och jag tror vi alla tretton var lite handfallna inför arbetet. Min egen entré krånglades dessutom till av att jag råkade ut för en oväntad canceroperation i januari. Det betydde att jag ”försenade” mig från inledningen samt från all den information som då gavs till de nya parlamentarikerna från Österrike, Sverige och Finland, vilka ju antogs samtidigt.

I mitt arbete hade jag fint stöd av två utmärkta assistenter – Björn Teir och Vicky Kloppenburg. Tyska Vicky hade en längre tid arbetat som assistent till en tysk medlem av Europaparlamentet (MEP), men liberalerna hade inte klarat rösttröskeln, så denna erfarna, otroligt språkkunniga unga tyska blev en guldgruva för Björn och mig att ösa ur om parlamentets rutiner.

Europaparlamentet har ofta kallats för en elefantkyrkogård, med anspelning på att många äldre statsmän avslutar sina karriärer där – de ger en viss pondus till institutionen, men är också ofta rätt lata och ”plockar russen ur kakan”. Det är allmänt känt att av parlamentarikerna är en tredjedel synnerligen arbetsamma, en tredjedel gör vad som ska göras, medan den sista tredjedelen njuter av ärligt talat rätt furstliga kompensationer utöver sin lön.

Man kunde säkert också ha klassat mig som en gammal elefant, med en lång karriär som riksdagsledamot och minister i Finland och ett förlorat presidentval bakom mig. Säkert tyckte många att detta var en behändig lösning – man blev av med henne samtidigt som det var ekonomiskt fint för henne! Men jag kan inte låta bli att arbeta, fungera, så russinplockandet låg inte för mig.

I Europaparlamentet klassas försvarsministrar högt, vilket betydde att jag tilldelades en plats i det eftertraktade utskottet för utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor – utskottet med den mest intressanta agendan, men också det som inte ständigt behöver knåpa med direktivdetaljer. Ganska komiskt att min medkandidat – eller motkandidat? – i presidentvalet 1994, Paavo Väyrynen, också satt i samma utskott som representant för den liberala gruppen ELDR (Europeiska liberala, demokratiska och reformistiska partiets grupp, sedan 2004 Alliansen liberaler och demokrater för Europa – ALDE)! Jag satt även i ett annat utskott: utskottet för rättsliga frågor och medborgarrätt, som definitivt sysslade med direktivsnickeri. Därtill ingick jag i den interparlamentariska arbetsgruppen för minoriteter i Europa, ett arbete som var både lärorikt och berikande.

ELDR gav mig stort utrymme, och även relativt generöst med inlägg. Även om min vänskap med Paavo Väyrynen inte är speciellt djup hade jag utmärkta kolleger i gruppen från Centern: Olli Rehn och Seppo Pelttari, exempelvis. Olli Rehn och jag har alltid misstänkts för släktskap (även om efternamnet faktiskt är min man Oves, inte mitt). I en diskussion inom ELDR chockerade Olli de konventionella européerna med att be om ordet i något ärende efter mig, och började meningen med att säga ”as my grandmother just said...”. Hur kunde han vara så oartig mot mig, undrade alla. Jag skrattade och återanvände faktiskt hans skämt flera år senare när jag skulle träffa honom som kommissionär: Den artige äldre gentlemannen vid receptionen fick mitt pass, tittade på det och undrade om jag var kommissionärens hustru? Nej, sa jag, I am his grandmother!

Under min tid i Europaparlamentet var Erkki Liikanen Finlands kommissionär, och jag vill gärna också ge honom en eloge för den generösa tid han alltid gav Europaparlamentarikerna från Finland och våra gästande grupper.

En framgång som jag hade möjligheten att bidra till var valet av Jacob Söderman till Europaparlamentets ombudsman – den första att inneha posten. ELDR hade en egen kandidat, min goda vän Simone Veil, men trots min respekt för henne var det omöjligt att rösta på henne i jämförelse med Jacobs djupa kunskap om ombudsmannens arbetsfält. Redan som försvarsminister hade jag samarbetat intensivt med honom i kampen för beväringarnas rättigheter och visste att valet av honom skulle utforma den framtida inriktningen på ombudsmannafunktionen. Valet var ganska jämt och jag tror att de röster jag fick för honom i ELDR-gruppen bidrog stort till slutresultatet.

ELDR gav mig också förtroendet att representera Finland i vår utredning av gruppens utrikes- och säkerhetspolitik. Som en genom åren Natovänlig person hade jag inte lika många fördomar mot säkerhetspolitiskt samarbete som min svenska kollega. Han var mycket försiktigare, vilket noterades med viss munterhet i gruppen.

Björn och Vicky gjorde allt grundarbete och var ett fint team. Vicky lärde sig till och med svenska, besökte oss här hemma och blev en kär vän. Hon är numera gift med en irländare och mor till två barn som jag alltid får foton av till jul.

Det var trots allt utrikesutskottet som var mitt forum. Bland de betänkanden som jag ansvarade för handlade ett om Lettlands EU-färdighet, bland annat situationen för den ryska minoriteten (som då var en majoritet till exempel i Riga). En svår fråga för mig var omröstningen i parlamentet om landminor, eller personminor som jag föredrar att kalla dem. Som försvarsminister hade jag rätt omfattande utrett vad minröjning faktiskt innebär – de förlorade livet vid röjning och många skadade röjare. Samtidigt ansåg jag att ett vapen som aldrig tröttnar, aldrig kan urskilja vem som trampar på det, vars mening är att

lemlästa, inte döda, utan att binda flera människor vid hjälpen av den skadade, inte motsvarar mina människorättsideal. Men som försvarsminister fick jag hålla mig till våra uttalade mantran. Vid omröstningen i parlamentet om ELDR-kamraten Jan-Willem Bertens betänkande om landminor och laservapen den 29 juni 1995 kände jag mig bunden av min ganska nyligen avslutade försvarsministerpost och röstade blankt, men med en röstningsförklaring. Den gick ut på att Finland förhåller sig allvarligt till de skador som den okontrollerade användningen av landminor orsakar civilbefolkningen. Samtidigt poängterade jag minvapnens väsentliga funktion i Finland, att vi inte exporterar och att vi stöder ett exportförbud. Och så avslutade jag med att konstatera att betänkandet inte tar ställning till någon tidtabell och att jag stöder ett totalförbud på längre sikt. Finlands förhållanden kräver en övergångsperiod i detta hänseende.

När jag hösten 1995 hade fått hedersuppdraget av FN att rapportera om mänskliga rättigheter i det forna Jugoslavien blev minfrågan ännu viktigare för mig, då dess verklighet blev vardagsrealism. Tack vare de verksamhetsbidrag MEP:ar får kunde också Björn delta som min assistent och kloka rådgivare. Tillsammans med min säkerhetsman, som var anställd av det finländska utrikesministeriet, utgjorde vi ett utmärkt team.

Upplevelserna i det forna Jugoslavien kom att sätta sina spår i allt mitt arbete i parlamentet. Kriget pågick fortfarande när vi besökte området första gången, med krypskyttar, raserade hus och utegångsförbud. I min barndom hade jag upplevt kriget, känt hur det påverkar alla med ständig fruktan, oro för de egna, för fosterlandet, för framtiden. Nu kom jag direkt in en krigszon, och för mig var det oerhört svårt att binda ihop allt vad jag upplevde där med de triviala debatterna om krokiga gurkor och yoghurtmärkningar.

Erfarenheterna medförde även att jag blev Balkanexpert inom utrikesutskottet, vilket gav mig intressanta inbjudningar. Ett plock ur dessa är ett tal vid OECD i oktober 1995 ”Outlook statement for the future of governance” och “Consultation on

Europe's Contribution to Safeguarding Children's Rights in Situations of Armed Conflict" i Florens i juni 1995. Vid Åbo Akademi diskuterades i juni 1996 "Punishing War Crimes in the Former Yugoslavia: A Critical Juncture for the International Community". Och Nato kom in i bilden med en USA-inbjudan till "Twelfth Annual Conference on Security Issues and Challenges" i Dublin september 1996, jämte många fler tal och paneler...

Den största upplevelsen var givetvis inbjudan av EU:s Delegation of the European Commission to the United States för att i tio dagar uppträda med tal och presentationer om EU, träffa olika personer, uppträda för journalister och ge intervjuer. Vi var två parlamentariker som hade bjudits in. Mitt viktigaste anförande ägde givetvis rum under "Transatlantic Ties and Tensions", en EU-USA-konferens med journalister i Virginia. Huvudtalare var Sir Leon Brittan, vicepresident för EU-kommissionen, och mitt eget "anspråkslösa" ämne var "Defense Strategy for the Transatlantic Nations in a Post-Cold War Era"! Programmet för konferensen har jag sparat, dock inte mitt anförande. Jag hoppas vid gud någon hade granskat texten! Ett sammandrag jag hittat visar att jag under mitt besök förutom heldagen i Dayton höll elva anföranden, deltog i 14 möten och gav elva intervjuer, bland annat för CNN, Diana Rehm, Washington Post med flera. Det var ett högt tempo, men en desto mer givande och intressant resa.

Det viktigaste under mina tio dagar i USA var en inbjudan att vara med i Dayton för att delta i Bosnienförhandlingarna. Idén föddes hos Ismani Kittani i FN; att få in mig som enda FN-representant vid förhandlingarna – FN blev ju helt åsidosatt under fredsförhandlingarna. Som icke-FN-anställd ansågs jag vara en möjlig väg att få in någon i Dayton. Björn Teir följde med mig i USA, och han gjorde intressanta anteckningar över de diskussioner som vi sedan förde i detta hårt bevakade fäste. Carl Bildt och Richard Holbrooke var de personer som beslöt sig för att bjuda in mig. De skrädde inte heller orden för oss om

de övriga inblandade – vännen Bildt gjorde bland annat klart att Holbrooke talar "bullshit" när han påstår att mänskliga rättigheter står högst på agendan för USA! Efter återkomst från Dayton träffade vi Boutros Boutros Ghali i FN och ledningen för fredsbevarandet.

Ett annat speciellt besök utspelade sig i Vita huset. Våra värdar hade fått Hillary Clinton att bli intresserad av att träffa mig i min egenskap av specialrapportör för Jugoslavien, och mötet ägde också rum. Det var en ganska överklig känsla att vandra ensam ledd av en hovmästare in i Vita huset (jag tittade efter Clintons berömda katt, men såg den inte, inte heller husbonden). Jag passerade ovala rummet och leddes sedan in i ett mindre gemak där vi pratade mänskliga rättigheter, Bosnien, USA:s alltmer inåtriktade allmänna opinion och mycket annat. Ett intressant möte!

Då jag ofta har kritiserat det Europaparlament som jag var medlem av i mindre än två år, måste jag samtidigt i ärlighetens namn medge att det också gett mig oerhört mycket i form av erfarenheter, möten med människor och fina nätverk. Det var ett annat parlament än det som i dag mognat till en viktig manifestation av europeisk demokrati. Reglerna har förändrats och parlamentarikerna har verklig makt att besluta. De parlamentariker som nu företräder sina respektive länder gör ett meningsfullt och värdefullt arbete.

ELISABETH REHN

Elisabeth Rehn var Europaparlamentariker för SFP åren 1995–1996.

I VÅRA VÄLJARES TJÄNST

Astrid Thors

MAJ 2004 OCH tio nya flaggor hissas i Strasbourg. Flaggstängerna är tillverkade på varvet i Gdansk, där Solidaritetsrörelsen uppstod. Snett framför mig står Lech Walesa, medgrundare till rörelsen och Polens tidigare president, som arbetat hårt för landets anslutning till Europeiska unionen. Symboliken är stark och vi känner att Europa tagit ett riktigt och viktigt steg för att främja välfärden och freden på vår kontinent.

Flagghissningen ägde rum precis vid slutet av Europaparlamentets mandatperiod 1999-2004 och symboliserade att Europeiska unionen den första maj 2004 fick tio nya medlemsländer i Central- och Östeuropa. Efter detta följde en intensiv valkampanj, som jag också försökte bidra till fast jag inte själv var kandidat. En av de sloganer vi använde var: "Det är viktigt att Finland i Europaparlamentet kan representeras av människor som ser skillnad på en aborre och annan fisk." Jag tror att det var Markus Österlund eller Jan-Erik Enestam som kläckte den devisen, efter att jag upptäckt och uppmärksammat andra i Finland om att en ny teknisk förordning som alldeles i onödan skulle ha reglerat vårt kustnära fiske var på kommande. Ingen annan än en SFP:are hade i offentligheten lyft upp de risker som var förknippade med förordningen.

SFP HAR DEN FLITIGASTE, MEST INFLYTELSERIKA ELLER AKTIVASTE LEDAMOTEN I EUROPAPARLAMENTET

DEVISEN SAMMANFATTAR ETT av de viktigaste argumenten för SFP:s mandat i Bryssel – det är så många delar av vår vardag som påverkas av beslut i EU att det måste finnas någon där som kan förstå konsekvenserna för våra näringar och för våra särpräglade förhållanden av de beslut som bereds. Ingen annan än den som har god kännedom om våra bygder och om våra väljares förhållanden kan avläsa följderna av besluten. Med den tradition SFP har av att vara sina väljares röst – en långtgående tradition av att lobba hårt inom de områden som är viktiga för våra väljare – får väljarna också den ”service” och utbetalning de kan begära av sin företrädare i Bryssel. Utan att nämna andra namn är det klart att inte alla ledamöter av Europaparlamentet är redo att jobba på detta sätt – men i vår rörelse sitter traditionen djupt. Vi står ödmjukt till våra väljares förfogande. Också i Europaparlamentet är det vår arbetsprincip.

Ett uttryck för denna arbetsprincip är det faktum att Carl Haglund, Nils Torvalds och undertecknad i flera olika utomstående bedömningar ansetts vara antingen den flitigaste eller mest inflytelserika ledamoten, eller den som tagit flest initiativ. Det budskapet ska spridas på valfältet.

”ASTRID, TA KONTAKT MED KOMMISSIONÄREN
ANGÅENDE STRÖMMINGEN!”

SLUTET AV 1990-TALETS och början av 2000-talets Europa präglades av matskandaler – galna kosjukan, dioxinskandalen, men också många reportage om plågsamma djurtransporter. Den ”galna kon” gav i praktiken Europaparlamentet rätt mycket makt, eftersom det inte längre accepterades att bara ministrar bakom slutna dörrar skulle besluta om matfrågor. Parlamentet tog sig mera makt, och vi fick många nya regler – till

syvende och sist har de även visat sig vara effektiva, för stora matskandaler har vi inte haft på länge.

Men innan dess gällde det att jobba med dioxinreglerna – oansvariga matproducenter hade använt gammal olja i sin produktion, varpå farliga värden hade uppmätts i vissa livsmedel på kontinenten, särskilt i Benelux- länderna. Det ledde till att arbetet för strängare regler om dioxin inleddes, men som sedan höll på att medföra att strömning och lax i Östersjön kunde ha förbjudits som människoföda.

För att förhindra detta blev också jag kontaktad, för att jag skulle kunna påverka den ansvariga kommissionären. Det fanns en oro för att han inte lyssnade till de finländska argumenten, medan man kände till att jag jobbat en del tillsammans med honom. ”Det verkar som om du, Astrid, har goda kontakter till just denna kommissionär, så du bör kontakta honom!” fick jag höra – vartill jag kunde svara att jag redan hade anhållit om och fått tid hos kommissionären för att lobba i fråga om dioxinen!

Det stod klart att människor var oroliga och att EU måste överväga nya regler. Men många i Finland, särskilt professor Jouko Tuomisto vid Folkhälsoinstitutet, kunde påvisa att det för vuxna människor var mycket viktigare att få alla de nyttiga ämnen som finns i fisk, inklusive D-vitamin, än att teoretiskt ackumulera de skadliga ämnen som fanns i Östersjöfisken. För ammande mammor och småbarn är situationen en annan, men för vuxna människor som under hela sin livstid kan inte ens kan konsumera så mycket fisk att skadliga nivåer skulle lagras, hade åtgärden varit negativ ur ett helhetsperspektiv. Professor Tuomisto gav goda argument åt oss alla som lobbade för att Östersjöfiskarna skulle undantas från de nya dioxinreglerna. Slutresultatet den gången blev ett tidsbestämt undantag som vi flera gånger fick återkomma till, men som räddade en del av Östersjöfisket. Jag kände stor tillfredsställelse för att ha varit en del av den kedjan – jag var inte den enda, men kanske en viktig länk i sammanhanget.

Till samma kommissionär överräckte jag även den omfattande medborgaradressen mot plågsamma djurtransporter, intiterad av västnylänningarna och bland annat Karin Svahnström. Resultaten har tyvärr inte varit lika snabba, och i den frågan återstår ännu arbete att göra.

Våra senaste Europaparlamentariker Carl Haglund och Nils Torvalds har jobbat mycket mera med fiskeri än vad jag gjorde, eftersom de fungerat som vice ordförande i fiskeriutskottet. På min lott föll bland annat att vara vice ordförande i det så kallade framställningsutskottet – också kallat petitionsutskottet. Det fanns två orsaker till att jag var intresserad av just det utskottet: där prövade man hur EU-lagstiftningen tillämpades i praktiken i medlemsstaterna och det var utskottet som var ansvarutskott för EU-ombudsmannen – vid denna tid Jacob Söderman.

EU:S OFFENTLIGHETSREGLER – ETT RÄTT SÅ NORDISKT JOBB

INNAN JAG BÖRJAT i Europaparlamentet hade Jacke, Jacob Söderman, valts till EU-ombudsman och Elisabeth Rehn hade gjort ett gediget jobb för att han skulle bli vald. Mina medarbetare och jag fortsatte den traditionen. Min medarbetare Ann-Sofie Rönnlund var nästan Jackes kampanjchef för återvalet som ombudsman. Som medlem av framställningsutskottet föll det även på min lott att skriva det första betänkandet om Södermans berättelse till Europaparlamentet – och det var ett sant nöje att skriva det.

Till EU-ombudsmannens uppgifter hör att jobba för att stävja det som kallas ”maladministration” eller dålig förvaltning. En logisk slutledning av detta var att det skulle behövas regler om vad god förvaltning är. Trots att Jacke arbetade hårt med den frågan, och trots att vi i parlamentet på alla sätt försökte vara uppfinningsrika och stöda hans initiativ, kom vi inte riktigt så långt att bindande regler om god förvaltning på samma vis

som vi exempelvis i Finland har lagstiftning om förvaltningsförfarande hade instiftats. Det som tills vidare gäller är en ”Code of Good Administration” som ombudsmannen har upprättat – och visst är den också betydande. Men än i dag saknas ett bindande regelverk. EU-kommissionen har alla skäl att ta sig i kragen på den punkten – en uppgift för den kommission som tillträder i höst.

Under Södermans tid förbättrades förvaltningen ändå betydligt, och en förordning om tillgång till handlingar antogs – med andra ord infördes en offentlighetsprincip. Det jobb som Söderman och EU-domstolen i Luxemburg hade gjort var viktigt för att förordningen skulle få en anständig form. Men utan att liberala och nordiska krafter såg till att de fick så kallat rapportörskap, det vill säga ansvar för behandlingen i Europaparlamentet, för kommissionens förslag till denna förordning hade slutresultatet nog sett annorlunda ut. Graham Watson, Mikael Cashman, Cecilia Malmström, Heidi Hautala och undertecknad var bland det gäng som mest aktivt följde ärendet genom Europaparlamentet år 2001. Tyvärr måste jag säga att jag senare märkt att finns många parlamentariker som inte insett vilka regler som gäller, och likaså har det varit tråkigt att följa med kommissionens försök att genom senare lagstiftningsförslag urvattna det vi åstadkom 2001.

DIN EUROPAPARLAMENTARIKER SKA REPRESENTERA DINA INTRESSEN – INTE BARA FINLANDS

DEN ANDRA ORSAKEN till att jag var intresserad av framställningsutskottet var att man där fick en bra så kallad ”reality check” för hur medlemsländerna i praktiken tillämpar EU-lagstiftningen. På många sätt påminde arbetet om det gränshinderarbete i Norden som Ole Norrback kommit att personifiera. När vi godkänner direktiv tror vi att vi löser problemen för medborgarna, men de olika förvaltningarna lyckas nog finna finurliga hinder om så behövs.

Som exempel på frågor jag kom i kontakt med var följande: inför länderna hinder för bilimporten? Erkänns examina erlagda i ett annat EU-land? Får man sin pension i ett annat land? Hur ska "skäligen ersättning för diskriminering i arbetslivet" tolkas? Kan man börja avleda vatten från högländer i Spanien för att betjäna golfbanor och tomatodlingar på sydkusten?

Frågorna var många och det var inte lätt att få resultat, eftersom medlemsstaterna var väldigt motsträviga. Framställningsutskottet försökte lösa konflikterna så att medborgarna skulle slippa använda den dyra vägen, genom domstolsväsendet. Men samtidigt behandlades där frågor som motsvarade de frågor våra väljare tog kontakt om – ofta i situationer då våra väljares intressen kom i konflikt med starka lobbygruppers intressen, till exempel representerade i finländska ministerier. Varför krävdes det exempelvis långa kompletterande utbildningar för att få verka som trafiklärare i Finland om man avlagt utbildningen i Sverige?

Under valdebatterna inför Europaparlamentsvalet säger många kandidater att de ska försvara Finlands intressen, Finlands ståndpunkt – men inte jag. Jag sade att jag försvarar mina väljares intressen och min ideologi, som kan avvika från den majoritetsståndpunkt man kommit fram till i Finland – och därmed kanske kört över en minoritets intressen. Man kan exempelvis fråga sig om Ålands synpunkter alltid beaktats i den finländska beredningen – det skedde inte när det gällde tobaksdirektivet och den betydelse det kunde ha för åländska rederier. Men ofta kunde det gälla saker som erkännande av yrkeskompetens i ett annat land – såsom det berömda fallet med en kranförareexamen avlagd i Sverige, men som inte godkändes i Finland. Eller när det gäller skarven – det är klart att vår Europaparlamentariker ska ställa upp för skärgårdsbefolkningen; inte för myndigheterna.

DÅ VAR MINORITETSFRÅGOR VIKTIGA I EU

SOM AV INGRESSEN framgått präglades min tid i Europaparlamentet av EU:s omfattande utvidgning. Det var en tid då

minoritetsfrågor stod högt på dagordningen, eftersom de så kallade Köpenhamnskriterierna stipulerade villkoren för medlemskap i Europeiska unionen. Förutom en fungerande marknadsekonomi förutsattes länderna som ville bli medlemmar respektera mänskliga rättigheter – inklusive rättigheterna för nationella minoriteter. Detta var ett uttryckligt villkor i kriterierna.

Ser man tillbaka på de senaste 20 åren kan man säga att det sannolikt är dessa kriterier, i kombination med Europeiska säkerhets- och samarbetsorganisationen OSSE:s minoritetsombudets arbete, är bland det viktigaste som hänt för att förbättra minoriteternas ställning i Europa.

JAG VAR BARA FIENDE NR 2 TILL MECIARREGERINGEN

EUROPAPARLAMENTET HAR SÅ KALLADE GEMENSAMMA PARLAMENTARISKA DELEGATIONER MED DE LÄNDER SOM ANSÖKT OM MEDLEMSKAP I UNIONEN. MED TANKE PÅ MINORITETSFRÅGORNA VAR JAG FÖRST MEDLEM I DELEGATIONEN MED SLOVAKIEN OCH SEDAN ORDFÖRANDE FÖR RUMÄNIENDELEGATIONEN.

Arbetet i Slovakiendelegationen var tufft – EU-kommissionen ansåg att landet inte uppfyllde anslutningskriterierna – och de tyckte inte heller vi i delegationen. Den slovakiska regeringen var naturligtvis av annan uppfattning. Vid den tiden styrdes Slovakien av det nationalistiska partiet under ledning av premiärminister Meciar. Invändningarna mot Slovakien gällde både vissa frågor om demokrati, men särskilt hur den ungerska minoriteten behandlades. Ungerska skolor fick inte utfärda tvåspråkiga betyg; lärare som ändå använde ungerska i detta sammanhang hotades med avsked och oron bland den ungerska befolkningen var stor – man kom ihåg hur många ungrare hade tvingats lämna sin födelsebygd som följd av vissa beslut, de så kallade Benešdekreten, i samband med andra världskriget. Det fanns tider då slovakisk press kallade mig regimens fiende nr 2 – första plats innehades av goda vännen Roy Perry som jobbat längre med frågorna än jag. Men mycket levande kommer jag

ihåg att Perry och jag frågade det dåvarande minoritetsombudet vid OSSE, Max van der Stoel, om reformerna slovakerna infört . Vi ville följa hans råd till punkt och pricka – för mig var han nästan en mytomspunnen figur vid denna tid. Vem hade då kunnat ana...

Den kraftfulla inställningen mot Meciarers regering och den slovakiska ungdomens aktivering för att få en regim som kunde vara trovärdig i EU-förhandlingar ledde till resultat. Meciar föll år 1998 och efterträddes av premiärminister Dzurinda, som med stor framgång moderniserade landets ekonomi.

MARIANNE IVARS OCH KALLE AUGUSTSSON INSPIRERADE

EFTER EUROPAPARLAMENTSVALET ÅR 1999 blev jag ordförande för delegationen med Rumänien – här hade inte förhandlingar ännu inletts med EU och problemen var många. Också i Rumänien finns en ungersk minoritet men dessutom en stor romsk befolkning. Vid denna tid verkade landet ha långt kvar till ett EU-medlemskap. Det fanns många missförhållanden som måste undanröjas: det hade exempelvis i media förekommit avslöjanden om fruktansvärda förhållanden på de rumänska barnhemmen. Marianne Ivars var en av dem som jobbade för barnhemsbarnen. Jag och Kalle Augustsson, som länge arbetat med olika välgörenhetsprojekt, hade kontakt med varandra när rumänska myndigheter på olika sätt försvårade hans jobb för den romska befolkningen. Augustssons erfarenheter och andra kontakter visade mig hur utbredd korruptionen var i landet.

I allt arbete med EU:s utvidgning har gällt att ett land ska komma med först när ”hemläxorna har gjorts”, så att säga. Men på grund av Frankrikes förra president tumrades på denna princip – med följderna att Rumänien utsatts för en efterhandskontroll, som efter sju år av EU-medlemskap fortfarande gäller.

NÄSTAN ÅTTA ÅR I PARLAMENTET – DET BLEV BÅDE FTALATER OCH TVÅTAKTSMOTORER

NÄSTAN ÅTTA ÅR i Europaparlamentet innehåller givetvis mycket lagstiftning och diskussion kring frågor som inte alla kan beröras i detalj: Katastroferna med tankfartygen Erika och Prestige – jag var medlem i en undersökningskommission kring olyckan – och en snabbare utfasning av tankers med enkla skrov; forskning kring det mänskliga embryot; ny telelagstiftning; energieffektivetsregler för lampor och belysning; upphovsrätt i den digitala världen; spektrumpolitik och digital-tv; miljödesign av produkter; regler för förpackningsmaterial för mat; e-pengar och –betalningar; mjukgörare i plaster samt regler för fritidsbåtar – som hade ytterst stor betydelse för båtbyggarna i Österbotten. Mjukgörarna i plaster hade jag blivit uppmärksam på tack vare grönsaksodlarna i Närpes, där några av dem fått skador av att det i slangar som används i växthusen brukats för mycket mjukgörare, ftalater, vilket ledde till att växterna vissnade. Det gav mig råg i ryggen att följa med den diskussion som fördes om dessa fascinerande ämnen. Flera gånger under tiden i Europaparlamentet var revidering av fritidsbåtsdirektivet aktuellt. Det var viktigt för oss att se till att inte marknaden i Europa delades upp med sinsemellan väldigt olika regler, vilket hade gjort det svårt för de finländska båtillverkarna att verka i olika länder. Ett tätt samarbete med branschen var en viktig förutsättning för intressebevakningen. I ett skede var det tal om att införa nya regler för tvåtaktsmotorer – vilket verkligen hade försvårat jobbet utan att medföra miljövinster.

En sådan mångfald av frågor kan man inte hantera utan goda medarbetare, assistenter och praktikanter. Jag var ytterst tacksam för alla instanser och särskilt för det praktisksystem som Svenska kulturfonden stödde, och som gjorde det möjligt för mig att ha en så kunnig stab – både i Bryssel och i hemlandet.

FINLAND OCH ÖSTERSJÖN HAR VUNNIT PÅ EU:S UTVIDGNING

NÄR MAN IDAG diskuterar några hundra personer som kommer till Finland för att fly undan fattigdom i sina hemländer som den största EU-frågan, glömmer man att Finland vid sidan om Österrike och Tyskland hör till dem som vunnit mest på utvidgningen av unionen, i form av marknader för våra produkter och goda förutsättningar för samarbete med Östersjöländerna. EU har numera en Östersjöstrategi, för vilken vi också kan tacka våra Europaparlamentariker Henrik Lax och Carl Haglund för att initiativet framskridit och resurser anslagits.

Utvidgningen har dock också visat att vi har något av ett system med dubbla standarder – innan länder ska komma med ska de uppfylla kriterier om till exempel mänskliga rättigheter och minoritetsskydd, ha en god förvaltning, och så vidare – men samma krav ställs inte på gamla medlemsländer.

Särskilt i ljuset av att EU nu har en stadga om de grundläggande rättigheterna bör vi under kommande år jobba hårt för att stärka respekten för mänskliga rättigheter. De första stegen har tagits genom ett gemensamt initiativ av vår utrikesminister tillsammans med tre andra utrikesministrar. Arbetet mot korruption har äntligen kommit igång i EU-kommissionen. Men arbetet för skydd av nationella minoriteter måste få en högre prioritering – det gäller att återskapa något av det klimat som rådde på slutet av 1990-talet. Det är en verklig utmaning när vi kan vara rädda för att ytterhögerpartier i många länder kommer att stärka sin position. Och i detta läge är SFP:s ledamot av Europaparlamentet kanske viktigare än någonsin tidigare.

ASTRID THORS

Astrid Thors var Europaparlamentariker för SFP åren 1996–2004. Hon är sedan år 2013 Europeiska säkerhets- och samarbetsorganisationen OSSE:s minoritetsombud.

FINLANDS SVENSKA RÖST

Henrik Lax

MIN MANDATPERIOD I Europaparlamentet inföll under en viktig brytningstid: Europeiska unionen fick tio nya medlemsländer 2004 och tre år senare ytterligare två. Arbetet med att förena ett Europa som delats av andra världskriget höll på att gå in i en ny fas, i vilken Europaparlamentet skulle få en viktig roll.

Parlamentets lagstiftningsbehörighet var redan betydande och det pågick ett arbete för att stärka den ytterligare. År 2007 undertecknade medlemsländerna Lissabonfördraget, som skulle jämställa parlamentet som lagstiftare med ministerrådet.

FINLANDSBILDEN

DET VAR ETT förnämnt uppdrag att som en av cirka 750 ledamöter få representera närmare en halv miljard européer, ett särdeles lärorikt och belönande arbete. Min kanske viktigaste uppgift för hela Finland, inte bara för landets svenska befolkning, var att få verka som Finlands svenska röst i Europaparlamentet.

Det var en överraskning för mig att komma till insikt om hur mycket det rent symboliskt betydde för oss svenskspråkiga att ha en ”egen röst” i parlamentet. En annan insikt var hur viktig denna röst är för att befästa bilden av Finland som ett land med en stark förankring i den skandinavisk-nordiska kulturkretsen.

Vi vet att historien tidigare velat räkna in vårt land i en perifer ryskbaltisk gråzon och att omvärlden inte nödvändigt-

vis alls behöver uppfatta att en stor majoritet av det finländska folket anser sig ha en nordisk identitet. Den identiteten måste också ta sig synliga och hörbara uttryck för att bekräftas av omvärlden. Det svenska språket och den svenska rösten i parlamentet är med tanke på detta en viktig tillgång för hela vårt folk.

I samband med den pågående krisen i Ukraina med ett maktskifte i statsledningen och ryska militära aggressioner har vi på ett kusligt sätt blivit påmind om att bilden av Finland i viktiga världsledande kretsar inte sammanfaller med vår egen uppfattning. Illavarslande jämförelser av Ukrainas och Finlands ställning som grannar till Ryssland har uttalats av två seniorer inom amerikansk utrikespolitik, Zbigniew Brzezinski och Henry Kissinger!

Jag skulle önska att den finska folkmajoriteten i vårt land skulle uppfatta och aktivt odla det mervärde och den goodwill som Finlands grundlagsfästa tvåspråkighet innebär för att öka förståelsen för vår kulturtillhörighet och känslan av samhörighet med oss i och utanför Europa.

I detta sammanhang kan jag inte låta bli att återknyta till en replik som fälldes av min ungerske kollega i parlamentet, professor György Schöpflin, när han beskrev sitt första besök i Finland. ”Tack vare den svenska skyltningen i Helsingfors var det lättare för mig att hitta rätt och känna mig hemmastadd”, sade han. Betecknande är att det vanligen talades tyska, svenska och engelska när parlamentets ”finsk-ugriska grupp” träffades.

Det är självklart att det vore mycket svårt för oss svenskar i Finland att med framgång bevaka våra intressen i unionen om vi inte kan känna att vi har en ”egen” engagerad Europa-parlamentariker som tar sig an vår sak på svenska. Det är alltid en källa till glädje att som ”folkets tjänare” kunna hjälpa sina landsmän till rätta. Särskilt glad är jag att det förunnades mig att tillsammans med mina utmärkta medarbetare kunna tillmötesgå så många av mina svensktalande landsmän från såväl Åland som de svenska regionerna på fastlandet.

Den svenska befolkningen har alltid varit en viktig inkörsport och kontakt för förmedling av impulser och erfarenheter mellan Finland och omvärlden. Min uppfattning är att mina företrädare och jag själv lyckats lämna ett fotavtryck i Europaparlamentarikernas bild av Finland som är större än vad som förväntas av bara en av landets tretton platser i parlamentet. Den skandinaviska kulturanknytningen känns lätt att ta till sig för många européer!

I slutet av denna betraktelse ska jag återkomma till betydelsen av att Finland har en tydlig och genuin svensk röst i Europaparlamentet även efter valet 2014.

ETT UNIKT POLITISKT FORUM I VÄRLDEN

DEN STORA ALLMÄNHETEN – och uppenbarligen också ett stort antal korrespondenter för medierna – förefaller att inte alls ha uppfattat att Europaparlamentet är ett unikt politiskt forum i världen. Uppmärksamheten är i första hand riktad mot parlamentet som lagstiftare. Ändå skärskådas och debatteras där mänsklighetens samtliga ödesfrågor, oberoende av om de faller inom eller utanför lagstiftningsbehörigheten.

Vi ska också komma ihåg att all lagstiftning föregås av processer av sökande och debatter som syftar till att skapa bättre fungerande samhällen, en bättre värld. För att sådana strävanden ska bli framgångsrika krävs det offentliga forum med bred folklig förankring och demokratisk godtagbarhet. Europaparlamentet företräder närmare 500 miljoner medborgare i 28 europeiska länder och har som folkvalt politiskt forum den bredaste förankringen i världen.

Parlamentet är en viktig katalysator för att fördjupa och befästa integrationen i Europa. Parlamentarikernas dagliga samverkan är en process som kontinuerligt bidrar till ökad inbördes förståelse och gemenskapskänsla mellan unionens medborgare och medlemsländer.

EU saknar en egentlig egen utrikespolitik. Unionens insatser och engagemang av betydelse inom denna sfär kräver enhälliga beslut av medlemsländernas regeringar. Både med tanke på medborgarna i unionen och på omvärlden är det viktigt att även parlamentet tar ställning till dessa beslut och ger dem godtagbarhet.

Parlamentet har därmed också en viktig uppgift i att utanför unionens gränser skapa förståelse för betydelsen av grundvärderingarna i hela unionsbygget: rättsstatsprincipen och respekten för demokrati och mänskliga rättigheter. För att kunna upprätthålla kontinuerliga kontakter med unionens grannländer och övriga delar av världen upprätthåller parlamentet ett heltäckande nätverk av samarbetsdelegationer.

Insatserna för att stabilisera och främja utvecklingen på Balkan hörde till de frågor som krävde mycket uppmärksamhet. Själv ingick jag i delegationerna för Ryssland och Moldavien. För att inte "drunkna" i mångfalden av frågor som parlamentet bereder och tar ställning till är det viktigt att ha en egen agenda. Det är också viktigt att definiera sin roll inom sin parlamentariska grupp för att kunna optimera sin intressebevakning.

Det påstås att en enskild parlamentariker inte har någon makt och inte ensam kan göra sig gällande. Det är klart att det gäller att samla likasinnade och övertyga sina kolleger om det förnuftiga i olika projekt för att de ska krönas med framgång. Har man en klar uppfattning om vilka ändamål man vill främja, erbjuder parlamentet med sin stora bredd goda möjligheter att finna kunniga kolleger tillsammans med vilka respektive frågor kan drivas. Parlamentet är inte uppdelat i två läger, som regeringen mot oppositionen i de nationella parlamenten, vilket uppenbart inbjuder till att försöka skapa majoritetskoalitioner av olika slag beroende på frågornas karaktär.

I de lagstiftningsfrågor där parlamentet är jämställt lagstiftare med ministerrådet (medbeslutandeförfarande), vilket numera är huvudregeln, är föredragandens ställning mycket stark om han har en majoritet i parlamentet bakom sig.

Med utgångspunkt i min egen agenda ska jag illustrera hur jag valde att ”specialisera” mig och lägga upp mitt arbete.

Vid sidan av min uppgift som intressebevakare och talesman för Finlands svenska befolkning ställde jag upp tre särskilda mål för min verksamhet: 1) att främja samarbetet mellan EU och Ryssland, 2) att lyfta upp Östersjöregionens behov på unionens program och 3) att främja respekten för de språkliga minoriteternas behov och rättigheter.

Märk väl, ingen av dessa frågor hade en direkt anknytning till parlamentets lagstiftningsbehörighet. Däremot lyckades jag muta in en viktig lagstiftningsnisch i Utskottet för medborgerska fri- och rättigheter som stödde den integrationsfrämjande tanken i mina prioriterade områden. Jag blev föredragande med ansvar för utvecklingen av visumlagstiftningen.

NÄTVERKSSKAPANDE ARBETE I DELEGATIONER OCH ”INTERGRUPPER”

Rysslandsdelegationen

EN VIKTIG PLATTFORM för nätverkssamarbete för mig var samarbetsdelegationen för Ryssland. Det var ingen självklarhet att jag skulle få företräda min parlamentsgrupp ALDE i denna, men jag lyckades i alla fall bli ordinarie medlem. I delegationen lärde jag känna många ryska politiska aktörer och analytiker liksom även kunniga Rysslandskännare i parlamentet.

Samtidigt fick jag en framskjuten ställning som ”Rysslandskännare” i ALDE och kunde medverka i ett antal studiebesök i Ryssland för att samla intryck inför beredningen av gruppens ställningstaganden gällande bland annat förhandlingarna om ett ”strategiskt partnerskapsavtal” mellan EU och Ryssland, en fråga som EU har avfört från dagordningen i och med den pågående krisen i Ukraina.

Jag fick se hur svårt det var att skapa en hållbar grund för gemensamma spelregler på bland annat ekonomins område. Putinregimens själv tillräcklighet och arrogans i utrikespolitiken

tilltog i takt med att oljepriset sköt i höjden och kulminerade i krigshandlingarna i Georgien 2008.

Många företrädare för unionens femton så kallade ”gamla medlemsländer” var påfallande aningslösa i sin tro på möjligheterna att komma till tals med kollegerna i duman. Jag hoppas att Rysslands rättsvidriga turer kring Ukraina och militära aggressioner ska få fjällen att falla från ögonen och bädda för en tydlig och fast Rysslandspolitik.

Som en del av den euroatlantiska gemenskapen måste även EU nu bilda sig en uppfattning om vilken Rysslands plats ska vara i den europeiska säkerhets- och fredsordningen. Ryssland har vänt ryggen till den gällande ordningen.

Intergrupperna

I PARLAMENTET HAR likasinnade ledamöter oberoende av politisk grupptillhörighet rätt att tillsammans grunda så kallade intergrupper för att främja olika behjärtansvärda ändamål. Intergrupperna har en halvofficiell ställning och kan påräkna vissa av parlamentets stödtjänster. Under min mandatperiod fanns det ett trettiotal sådana grupper.

Vill det sig väl kan en intergrupp bli ett effektivt nätverk för att driva sin sak. Själv var jag med om att grunda två intergrupper som blev mycket viktiga för mitt arbete. Den ena skulle lyfta upp Östersjöregionen på EU:s agenda och den andra skulle stödja de språkliga minoriteterna. I bägge grupperna fungerade jag som vice ordförande.

Östersjöregionen

ALLTSEDAN DEN SISTE sovjetledaren Michail Gorbatjov i slutet av 1980-talet väckte tanken på att bygga upp ett ”gemensamt europeiskt hus” har jag haft en dröm om att världen en dag skulle få uppleva ett ”blomstrande Östersjöeuropa”. En förklaring till att jag drivits av denna tanke är förmodligen att mina släktrötter återfinns på Östersjöns samtliga stränder, inte minst på avsnittet mellan Estland och Mecklenburg-Vorpommern,

som Sovjetunionen och det kalla kriget hållit mig avskuren från.

Nu var det dags att bli operativ. I och med EU:s utvidgning 2004 blev Östersjön i det närmaste ett unionens innanhav. Av strandstaterna var det bara Ryssland som inte ingick i EU. Det fanns en klar beställning på att se till hela regionens utvecklingsmöjligheter och behov. Det var inte svårt att vinna understöd och entusiasm för denna tanke. Kolleger från hela regionen ställde beredvilligt upp, Intergruppen för Östersjöregionen grundades och min gamla dröm omformades till gruppens verksamhetsidé.

Arbetet stöddes av många ledamöter från länderna kring Östersjön, av vilka jag här särskilt drar mig till minnes avgörande stötar som gjordes av Toomas H. Ilves, numera Estlands president, Alexander Stubb och Satu Hassi. Arbetet utmynnade i ett förslag om att EU skulle anta en strategi för Östersjöregionen.

Skulle detta lyckas måste stöd fås även av kretsar utanför Östersjöregionen. Dessutom måste ministerrådet fås med på noterna. Med gruppens brittiske ordförande Christopher Beazley som talesman blev det möjligt att bana väg för förståelse i andra regioner, eftersom han inte uppfattades ”tala i egen sak”. Sverige skulle ta över ordförandeskapet i unionen då vårt mandat gick ut, och den svenska regeringens stöd för att en strategi skulle antas var avgörande. Kollegan Gunnar Hökmarks kontakter till regeringen i Sverige förtjänar att nämnas.

Under Sveriges ordförandeskap i slutet av 2009 kunde slutligen EU:s strategi för Östersjöregionen sjösättas. Arbetet med att föra detta regionala utvecklingsarbete vidare samordnas nu av EU-kommissionen. Avsikten är att denna strategi ska fungera som ett pilotprojekt och en förebild för andra regioner och att unionen ska stärkas med utgångspunkt i sina regioner. Genom antagandet av Östersjöstrategin har unionen undantagsvis godkänt ett initiativ som lagts fram av Europaparlamentet!

De språkliga minoriteterna.

I DAGENS EU med 28 medlemsstater hör närmare en tiondel av befolkningen till någon språklig eller etnisk minoritet. Förhål-

landena för dessa minoriteter och respekten för deras behov och rättigheter varierar stort. De tysktalande italienarna i Sydtyrolen, svenskarna i Finland och katalanerna i Spanien torde vara de lyckligast lottade, medan romerna och kanske ungrarna i Slovakien hör till de sämst lottade – och Grekland förnekar helt och hållet sina makedoniers existens.

Det finns flera orsaker till att de nationella minoriteterna bör lyftas fram i unionen. Historien visar att många allvarliga konflikter har sin upprinnelse i motsättningar med minoriteter. En viktig del av unionstanken är därför att skapa en gemenskap av dess kulturella och språkliga mångfald. Bara genom att bekräfta även minoriteterna, ge dem synlighet och göra det möjligt för dem att delta i beslutsfattandet på unionsnivå, kan de känna sig som fullvärdiga medborgare, bli integrerade i gemenskapen och verkningsfullt bidra till ökad stabilitet och utvecklingsdynamik i unionen.

Regleringen av dessa minoriteters ställning och rättigheter ligger emellertid inom medlemsländernas behörighet. EU kan egentligen bara ställa krav på hur minoriteternas rättigheter ska respekteras när ett land förhandlar om medlemskap i unionen. Därför har unionen paradoxalt nog endast små möjligheter att ingripa efter att landet blivit medlem. Kommissionen är givetvis lyhörd för kompetensfördelningen inom unionen och drar sig för att agera i minoritetsfrågor.

Förståelsen för minoriteternas behov inom unionen var förhållandevis stor så länge antalet medlemsstater var femton. Efter unionens utvidgning hårdnade inställningen till minoriteterna och försämrades initiativ- och reformklimatet, vilket vi som var aktiva inom intergruppen för de språkliga minoriteterna fick känna av.

År 2003, inför unionens utvidgning, hade parlamentet antagit den så kallade Ebner-rapporten om ”Regionala och mindre använda språk – minoritetsspråken inom EU – med beaktande av utvidgningen och den kulturella mångfalden” (2003/2057(INI)). Föredraganden Michl Ebner från Sydtyrolen hade i sitt be-

tänkande sammanställt en omfattande lista med rekommendationer till åtgärder i syfte att harmonisera samlevnaden med unionens minoriteter.

Försöken att samla en majoritet bakom en vidareförädlad version av Ebner-rapporten stötte på patrull. Vi lyckades bara med att få in en debatt om minoriteternas ställning på parlamentets dagordning, och detta på det uttryckliga villkoret att debatten inte skulle få utmytna i något som helst beslutsförslag!

Intergruppen höll sammanlagt 43 möten, vid vilka minoritetsproblematiken belystes ur flera synvinklar. Det synligaste resultatet blev ett bokverk ”Minoriteter – förena er!” på drygt 700 sidor, vilket publicerades på engelska och ungerska. Boken innehåller redogörelser för de olika minoriteternas ställning, för intergruppens möten och dess medlemmars insatser vid utformandet av olika betänkanden som tangerade minoritetsfrågor med mera.

I mitt eget bidrag ”Minskar representationen för regionala och minoritetsspråk i Europaparlamentet?” lyfte jag fram frågan hur den tiondel av unionens befolkning som talar ett regionalt eller minoritetsspråk ska kunna tillförsäkras delaktighet och representation i ett EU som fortsatt kommer att uppta nya medlemsländer. Frågan har som vi vet stor betydelse även för den svenska befolkningen i Finland. Hur ska ett ”svenskt mandat” kunna garanteras om och när antalet mandat för Finland minskar då medlemsländerna blir fler? Ålands anspråk på ett öronmärkt mandat i Europaparlamentet återspeglar samma oro.

Lagstiftningsarbetet

MIG FÖRUNNADES ATT verka som huvudföredragande för en omfattande reform av visumlagstiftningen, en process som tog närmare tre år i anspråk. Tack vare de resurser som parlamentet anslagit för ledamöternas arbete kunde jag tillsammans med min chefsmedarbetare göra en rad viktiga studiebesök till bland annat Ryssland, Polen, Ukraina och Algeriet för att på ort och ställe fastslå hur Schengenreglerna tillämpades.

En överraskande upptäckt var hur olika de gemensamma visumreglerna tillämpades av Schengenländerna och hur förbryllande, frustrerande och förnedrande detta kunde vara för de visumsökande. Denna brokiga praxis var ett mycket dåligt visitkort för EU. Den stod för det första intryck av unionen som många medborgare i grannländerna fick.

Denna fältstudie över bristerna i systemets tillämpning gjorde det lätt att få kollegerna i Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter att gå med på att försöka slå vakt om enhetlighet och respekt för god förvaltningssed i tillämpningen av visumreglerna. Vi i utskottet gav hög prioritet åt kravet att vid utfärdande av visum i första hand bevilja flergångsvisum.

Detta krav var näst intill omöjligt att godkänna för ett flertal medlemsländer. För dessa är rätten att oinskränkt besluta om vem som ska tillåtas komma in över landets gränser helig, och de anser att Schengenregelverket är ett allvarligt intrång i denna suveräna rättighet. Den starka uppbackningen av kravet från parlamentets sida ledde i varje fall i slutförhandlingen mellan mig som föredragande och ministerrådets franska chefsförhandlare till en kompromiss. Ministerrådet gick med på att lagfästa kriterier för de fall då flergångsvisum måste beviljas.

Mina medarbetare och jag tyckte nog att denna kompromiss var ett mycket magert resultat, men det hade varit ansvarslöst att låta hela reformen falla på denna fråga. Kommissionens företrädare, som var närvarande, höll däremot på att baxna. Han hade aldrig vågat drömma om ens denna eftergift från ministerrådets sida. Må detta exempel belysa hur en enskild ledamot kan påverka unionslagstiftningen.

DET VIKTIGASTE VALET FÖR DEN SVENSKA BEFOLKNINGEN

DET FINNS OLIKA uppfattningar om vilket politiskt val i Finland som är det mest betydelsefulla för den svenska befolkningen.

Min egen uppfattning är att bevarandet av den ”svenska rösten” i Europaparlamentet är en ödesfråga för oss. Att bilden av Finlands anknytning till den skandinavisk-nordiska kulturkretsen skulle få sig en allvarlig törn om den svenska rösten tystnade vore illa nog även för hela vårt folk.

Finsknationalistiska vindar har tagit fart under de senaste åren, och vår svenska kultur och vårt språk utsätts för angrepp eller ”glöms bort”. Samtidigt skjuter den alltmer dominerande engelskans världserövring svenskan åt sidan i vårt land.

Hur skulle det gå om vår existens inte längre var en närvarande verklighet i Europas största och viktigaste politiska forum – Europaparlamentet? Risken är uppenbar att det då skulle bli lättare att försumma oss även i vårt eget land.

Med en viss överdrift kunde till Finlands svenskar sägas att kampen om det svenska mandatet i Europaparlamentet handlar om att vinna eller försvinna.

Den svenska rösten måste vara tydlig och trovärdig. I politiken förutsätter trovärdighet att den som har ett mandat att föra talan också har en övertygande uppbackning från sina uppdragsgivare. Ser vi till partierna i Finland är många av dem otydliga eller splittrade i sin inställning till landets svenskar och en levande tvåspråkighet.

En sanning – som tyvärr irriterar somliga – är därför att Svenska folkpartiet är bäst skickat att i Europaparlamentet föra den svenska befolkningens talan och genom sitt språk tydligt visa på Finlands skandinavisk-nordiska anknytning.

VIKTIG PLANTSKOLA

PERSONLIGEN ÄR JAG mycket glad och tacksam över mina medarbetare samt för det otroliga arbete som de har utfört. Tack vare parlamentets generösa resurstilldelning kunde jag anställa fasta medarbetare som var mycket mer kompetenta än jag själv. Tack vare Svenska kulturfonden kunde dessutom många unga

förmågor knyts till min medarbetarstab som praktikanter och få en gedigen insikt i hur EU och dess parlament fungerar.

Denna "plantskola" är av största betydelse för att nya goda krafter ska kunna fostras att föra vidare bevakningen av det svenska Finlands intressen i Europa. Om den svenska rösten tystnar, går också detta kompetensskapande förlorat. I Europavalet 2014 gäller det än en gång för väljarna att ställa upp för att så inte ska ske.

HENRIK LAX

Henrik Lax var Europaparlamentariker för SFP åren 2004-2009.

TRE ARBETSKRÄVANDE OCH HÄNDELSERIKA ÅR

Carl Haglund

FÖR MIN DEL kom åren 2009–2012 att bli tre otroligt intressanta och händelserika år. Parlamentsperioden inleddes då den ekonomiska krisen i Europa just blivit ett faktum, samtidigt som Lissabonfördraget trädde i kraft och parlamentets position förstärktes betydligt. Dessutom hade vi en samlande och spännande valrörelse bakom oss. Nu gällde det att visa att SFP faktiskt behövdes i parlamentet för att representera alla dem som trodde på oss i valet i juni 2009. I valet spelade dessutom kampanjen på Åland en avgörande roll, och mitt mandat handlade också om att representera ålänningarna, som hade känt sig underrepresenterade i EU-beslutsfattandet. Jag ska inte försöka sammanfatta allt det mitt team och jag jobbade med under tiden i Bryssel och Strasbourg. Jag kan bara konstatera att arbete i fem utskott, tre ordinarie och två temporära, samt i ett otal så kallade intergrupper gjorde att vi hann med mycket. Det blev EU-budget, finansfrågor, fiskeri, minoriteter, Östersjön och mycket mera. Min period i Bryssel blev som känt lite kortare än det var meningen i och med mitt inträde i regeringen sommaren 2012. Arbetet med alla de viktiga frågorna för våra väljare har dock fortsatt under min efterträdares tid. I den här texten har jag valt att kort fokusera på tre frågor som på ett exemplifierande sätt beskriver vad SFP:s Europaparlamentariker jobbat med.

SEXPACKET

NÄR JAG INLEDDE mitt arbete i Europaparlamentet sommaren 2009 hade det just blivit uppenbart för den breda allmänheten att den offentliga ekonomin i Europa inte stod på stabil grund. Grekland var nära en kollaps, Portugal och Irland var i gungning. I förlängningen var hela den gemensamma valutans framtid i vågskålen. EU-kommissionen insåg att något drastiskt måste göras för att återskapa tron på euron och spelreglerna kring valutan. Så föddes det som vi i team Haglund kallade för "sixpacken".

Begreppet sixpack kommer från engelskan och anspelar på att det paket som skulle rädda euron bestod av fem förordningar och ett direktiv. Helheten gick ut på att skärpa till och bygga på stabilitets- och tillväxtpakten, som förlorat sin trovärdighet efter det som hänt i krisländerna Grekland och Portugal. Samtidigt ville man förebygga kriser av det slag som hade drabbat Irland, och därför skapades också en ny lagstiftning för att motverka alltför stora makroekonomiska obalanser.

När sixpacken lanserades insåg man i Europaparlamentet att det här skulle komma att bli det kanske mest betydande lagstiftningspaketet i parlamentets och den sameuropeiska demokratins historia. Arbetet med lagstiftningen i parlamentet fungerar så att en enskild parlamentariker alltid utses till föredragande för ett lagförslag. Denna föredragande förhandlar sedan med de andra partigrupperingarna för att få en så bred majoritet som möjligt bakom parlamentets förhandlingsposition. Efter detta förs i regel rätt svåra förhandlingar med rådet, där medlemsländernas regeringar är representerade. Den här gången beslöt man att hela sixpacken skulle behandlas som ett enda paket, och sex parlamentariker gavs ansvaret för att förhandla fram ett resultat.

Som ung och ny parlamentariker hade jag inte kunnat drömma om att få ansvaret för en så betydande helhet som sixpacken. Samtidigt får man ju inget här i livet om man bara

väntar på att någon ska komma med ett erbjudande på en silverbricka. Vår partigruppering ALDE lyckades i förhandlingarna lägga beslag på två av de sex posterna i sixpackteamet, och när det blev dags för fördelning inom gruppen gjorde jag anspråk på en av posterna. Till min stora glädje fanns det ett brett stöd för att jag skulle få ta ansvar, och tillsammans med Sylvie Goulard från Frankrike blev vi ALDE:s duo i sixpackförhandlingarna. Vi fick sällskap av socialdemokraten Elisa Ferreira från Portugal, de konservativas Diogo Feio, även han portugis, samt av hans partikamrat Corien Wortmann-Kool från Nederländerna. Den sista posten gick till det brittiska Torypartiet och Vicky Ford. Det skulle bli en lång gemensam resa, under vilken vi i ett års tid förhandlade nästan dagligen.

När förhandlingarna började insåg man snart att det fanns rätt stora skiljelinjer såväl mellan partierna som mellan olika länder. Dessutom fanns det spänningar mellan euro- och icke-euroländer. De största ideologiska skillnaderna handlade om synen på de offentliga finanserna. Är det okej att leva på skuld och ha ett konstant underskott? Är det okej att bryta mot de gemensamma spelreglerna inom euroområdet? Vilken makt att ingripa ska kommissionen och de andra euroländerna ha ifall ett enskilt land bryter mot reglerna? Är det ett problem att vissa länder inom euroområdet konstant har ett stort överskott i handelsbalansen? Ett överskott som delvis innebär ett underskott på annat håll inom den gemensamma marknaden. De här frågorna och många fler kom vi att debattera i otaliga timmar.

Efter månader av förhandlingar stod det klart att det inte gick att få till stånd någon bred överenskommelse i parlamentet. Den euroskeptiska brittiskt dominerade högerkanten ville ge kommissionen tillräckligt operativt rörelseutrymme för att lösa de ekonomiska problemen i euroområdet, medan socialdemokraterna och vänstern å sin sida var skeptiska till sanktioner mot dem som bryter mot reglerna. Det här betydde att när den första avgörande fasen stod för dörren och förhandlingsmandatet skulle avgöras i stora salen, visste vi inte om det skulle

bli en majoritet för det som förhandlats fram. Veckorna före omröstningen dominerades av intensivt lobbande för förslaget. Jag vill minnas att mer eller mindre varenda kollega kontaktades på ett eller annat sätt för att ge bakgrundsinformation om varför det var viktigt att lagstiftningspaketet skulle gå vidare. Jag kommer väl ihåg nervositeten inför omröstningen. Skulle paketet gå vidare eller skulle arbetet med att förnya euron gå i stöpet? När siffrorna i den första omröstningen sedan stod på skärmarna och vi hade vunnit var känslan av lättnad oerhört stark. Alla sex förhandlingsmandat klarade det första nålsögat, och vi var redo att börja förhandla med rådet.

ANDRA RONDEN

KÄNSLAN AV LÄTTNAD efter omröstningen i parlamentet gick snabbt över när constellationerna inom rådet började klarna. Även bland medlemsländerna var stämningarna rätt varierande. De ambitiösa, dit Finland räknades, ville uppnå ungefär det samma som parlamentet. Bland de ekonomiskt svaga länderna var dock många kritiska till stränga regler, medan en del länder med Frankrike och Storbritannien i spetsen var skeptiska till mer makt åt Bryssel ifall något land missköter sig. Samtidigt hade det ju visat sig att systemet med medlemsländer som övervakar varandra inte fungerar. Faktum var ju att kommissionen försökte ingripa i fallet Grekland år 2005, men på grund av att Tyskland och Frankrike även på den tiden bröt mot tillväxt- och stabilitetspakten lät man alla tre komma undan. I Paris hade man dock inte lärt sig någon läxa, och tanken om att länder kunde utsättas för sanktioner om de bryter mot reglerna kändes främmande.

Månader av förhandlingar följde. Samtidigt förvärrades krisen i Europa dag för dag. I det här skedet var redan Grekland och Irland beroende av stöd från de andra euroländerna. Målet var att helheten skulle ros i hamn våren 2011. Kommissionen

med kommissionär Olli Rehn i spetsen tryckte på. Finansmarknaden och den breda allmänheten förväntade sig att man skulle uppnå ett trovärdigt förhandlingsresultat för att stärka framtidstron på euron, som var i allvarlig gungning. Motståndarna till de ambitiösa stegen lyckades dock förhala processen. Samtidigt kollapsade Portugal, och trycket på förhandlingarna ökade ytterligare. Två av mina kolleger som deltog i parlamentets förhandlingsteam var ju dessutom portugiser, vilket inte gjorde saken lättare. Ju närmare den så kallade deadline kom, desto tuffare blev tonen. Vi som trodde på fungerande spelregler och att kohandeln i rådet måste omöjliggöras ville inte ge vika för president Sarkozy och den av Frankrike ledda fronten. I det här skedet inträffade också det för mig något legendariska då Sarkozy lär ha svurit och undrat vem denna Haglund är som tror att han ska kunna ändra på hur rådet fungerar. Före sommarpausen 2011 fick vi dock konstatera att ingen överenskommelse gick att uppnå, och det blev uppehåll i förhandlingarna över sommaren. I detta skede bedömde man på många håll att man hade misslyckats med detta svåra men viktiga lagpaketet.

SARKOZY VS HAGLUND 0-1

EFTER SEMESTRARNÄ FICK vi in en ny förhandlingsväxel, och i september 2011 nåddes en överenskommelse. Överenskommelsen kom till efter att Sarkozy och hans allierade fick backa och parlamentet fick sin vilja igenom. Sixpacken kom att bli en viktig seger för parlamentet, där det färskas Lissabonfördraget gjorde att den av folket valda europeiska församlingen för första gången kunde uppnå något betydande i form av ett viktigt lagpaket. För mig personligen blev det här en lärorik process som gav såväl erfarenhet och kontakter som erkänsla. Som bonus gav det en hel del medial uppmärksamhet för jobbet i parlamentet. Den mest minnesvärda var de rikssvenska tidningarna, som valde att kalla sixpacken för "sexpacket". I mina öron lät sexpacket

som något helt annat och mina fem medförhandlare och jag kallades sedan skämtsamt i vissa kretsar för sexpaketet.

I dag har vi en bra lagstiftning till grund för euron. Frågan är bara om den kommer att följas. För även den bästa av lagar går att bryta mot. Tiden får utvisa.

VÄSTSAHARA

SOM VICE ORDFÖRANDE för Europaparlamentets fiskeriutskott fick jag bekanta mig med många nya frågor. I mina tidigare jobb inom finländsk politik hade jag blivit bekant med fiskefrågorna, men då låg fokus på det kustnära fisket i Finland. Som vice ordförande och ansvarig för fiskerireformen hade jag möjlighet att vara med och påverka den gemensamma fiskeripolitiken i betydligt sundare och bättre riktning. Samtidigt kunde jag göra en insats för att EU:s fiskeripolitik bättre skulle beakta det småskaliga fiske vi bedriver i Finland.

Historien ska dock den här gången ta oss långt från Finland, närmare bestämt till Afrikas nordvästra kust. Här ligger Västsahara. Ett område där spanjorerna länge var kolonialherrar, varefter Marocko tog över. Folket i Västsahara har länge förgäves kämpat för sina rättigheter. Det internationella samfundet har aldrig erkänt Marockos rätt att styra över området, och årtionden av förhandlingar på FN-nivå har varit resultatlösa.

På grund av stora ekonomiska intressen inom fisket har dock EU ingått ett fiskeripartnerskapsavtal med Marocko, i vilket även de fiskerika vattnen utanför Västsahara ingår. Det här arrangemanget är allt annat än acceptabelt. När avtalet skulle förnyas lyckades jag som föredragande lägga beslag på uppgiften. Jag skrev en rapport där jag föreslog att avtalet med Marocko inte skulle förlängas så länge det omfattade även de västsaahariska vattnen.

Den mäktiga EPP-gruppen i parlamentet, där de stora delegationerna från Medelhavsländerna finns, blev som väntat bestörta över detta, eftersom internationell rätt och moral vägde

betydligt lättare än den spanska, portugisiska och franska fiskeflottans ekonomiska intressen. Det kom att bli många, långa och svåra förhandlingar om avtalet. Till slut stod det klart att ingen enighet kunde nås i frågan och en omröstning om avtalet i fiskeriutskottet förestod. Mitt förslag var avslag med hänvisning till Västsahara. Mitt krav var ett omförhandlat avtal med endast marockanska vatten. Omröstningen i utskottet blev jämn, men jag fick till slut se mig besegrad, och utskottet hänsköt frågan till plenum för slutgiltigt avgörande med förslaget att förorda ett avtal med Marocko inklusive Västsahara.

Omröstningen i utskottet var en besvikelse. Jag hade in i det sista kämpat och trott att jag kunde segra. När omröstningen väl ägde rum valde bland annat vissa att feга ur på grund av påtryckning från den egna gruppen, och slutresultat blev ett nederlag. Skam den som ger sig tänkte jag, och vi beslöt att ambitionen bör vara att vinna i plenum i stället. Oddsden att vända majoriteten i utskottet är inte goda, men vi bestämmer oss för att försöka. Veckor av intensivt arbete och en informationskampanj riktad till kollegerna följde. De flesta kollegerna var inte speciellt inkomna i eller intresserade av fiskefrågor, och därmed fanns det mycket att göra för att folk inte bara automatiskt skulle rösta som utskottet föreslog.

Dagen då omröstningen skulle äga rum var sista plenum före jul i december 2011. Efter långa omröstningar kommer vi till fiskeripartnerskapsavtalet med Marocko. I samband med omröstningarna tillåts ingen debatt eller diskussion. Den förs vid ett tidigare tillfälle. Som föredragande har jag dock enligt arbetsordningen rätt att yttra mig kort. En rätt som används rätt sparsamt. Jag ber om ordet av talmannen. Mitt korta budskap är att jag inte håller med majoriteten i utskottet och hänvisar diskret till all den information jag skickat ut om problemen med avtalet. Mina motståndare ger mig ilska blickar. De har dock ingen möjlighet att be om ordet för att skjuta ner det jag sagt. Vi sätter oss ner och omröstningen börjar. Vi trycker på våra knappar. Resultatet kommer upp på skärmen och segern är plötsligt

ett faktum. Spontana applåder utbryter. Min svenska kollega Isabella Lövin från de gröna bryter mot kutymen och springer till min plats för att omfamna mig. Vi har uppnått något stort. Vi har visat att parlamentet inte accepterar rovfiske vid Afrikas kust, där de lokala fiskarnas möjlighet till försörjning förstörs av de stora europeiska trålarna. Vi har samtidigt lärt kommissionen en läxa, att lägga moralen åt sidan och springa fiskeindustrins ärenden är inte okej.

I skrivande stund kan vi konstatera att EU än i dag har många tvivelaktiga avtal med afrikanska länder. Även det reviderade avtal som ingicks med Marocko efter att jag lämnat parlamentet är något av en besvikelse.

ÅLANDS FLAGGA

ALLTSEDAN INTRÄDET I den Europeiska unionen har Åland och ålänningarna upplevt ett demokratiunderskott. Åland har ett långtgående självstyre, samtidigt som representationen i rådet sköts via regeringen i Helsingfors och parlamentsplatsernas antal är så litet att en ålänning har svårt att bli vald till MEP, Europaparlamentariker. I Europavalen har SFP alltsedan 1996 samarbetat med Åland och strävat efter att bevaka även ålänningarnas intressen i parlamentet. Lissabonfördraget och valet 2009 gav upphov till en rätt långtgående debatt på Åland om landskapets möjligheter att påverka EU-frågorna. I valet medverkade Britt Lundberg förtjänstfullt på SFP-listan. När jag sedan tog emot mandatet som MEP sommaren 2009 beslöt vi att systematisera intressebevakningen av de åländska frågorna. Det här var en naturlig lösning för mig, eftersom jag delade ålänningarnas syn på att EU-inträdet i många frågor försämrade det självstyrda landskapets möjligheter att påverka.

Arbetet med en mer systematiserad bevakning av de åländska frågorna innebar bland annat att en åländsk medarbetare rekryterades till mitt team. Hans erfarenheter kan även läsas i denna antologi. Andra konkreta åtgärder var bland

annat regelbundna besök på Åland och uppdraget som kolumnist i Ålandstidningen. Insatserna för de åländska frågorna blev många. Det kom att handla om allt från sjöfart till jakt. Den mest symbolladdade och minnesvärda frågan var dock kampen för den åländska flaggan. Det hade nämligen länge funnits en tanke att man utanför Finlands ständiga representation i Bryssel borde ha den åländska flaggan sida vid sida med EU-fanan och den finländska flaggan. Till en början trodde jag att det här skulle bli ett lätt uppdrag. Jag skulle tala med EU-ambassadören och utrikesministern och utgick från att det hela skulle lösa sig rätt fort. På denna punkt hade jag fel och ett ihärdigt arbete återstod, där så väl förvaltning som politiker skulle övertalas om varför Ålands flagga hörde hemma på representationens vägg. Det kan nämnas att Danmark på sin motsvarande ständiga representation har såväl Färöarnas som Grönlands flaggor vajande vid sidan av Dannebrogen. Efter att flera gånger ha gett upp hoppet om att någonsin lyckas i denna symbolhandling fick jag en vacker dag besked om att utrikesministeriet kommit på andra tankar och att flaggan skulle få en plats. Några månader senare firade vi fanhissning utanför representationen. Vi hade lyckats sätta Åland på kartan i Bryssel. Bakom denna insats ligger dock så mycket mer än bara signalvärdet av att vi har två flaggor utanför vår representation. Våra insatser för ålänningarna i Bryssel är viktiga och kommer att vara det även framöver.

CARL HAGLUND

Carl Haglund var Europaparlamentariker för SFP åren 2009-2012. Haglund är numera partiordförande och försvarsminister.

NÄR EU ÄNDRADE SIN VISUMPOLITIK

Rurik Ahlberg

EUROPARLAMENTET ÄR INTE likt någonting annat. Det är som ett gigantiskt kommunfullmäktige med över 600 ledamöter. Att fungera och vara effektiv där kräver noggrann planering. Det kräver också förmåga att välja bort. Annars är man förlorad.

Under min tid som medarbetare i Europaparlamentet försökte vi jobba med specifika uppgiftsområden. Östersjön, Ryssland och finlandssvenska frågor var de områden som vi valde att fokusera på, frågor som hade relevans för antingen Finland eller finlandssvenskarna, eller både och.

En fråga som var särskilt aktuell då, men även i skrivande stund, var frågan om frihet. Vi arbetade utifrån ideologin att möjligheten att resa och bekanta sig med andra länder skapar större kunskap och förståelse för varandra. På det sättet blir Europa ett gemensamt rum för utbyte av kunskap. Detta är grunden för fred.

Genom ihärdigt grundarbete och lobbande lyckades vi få ansvaret för den s.k. visumkoden. Visumkoden är Schengenländernas regelverk för hur visum ska utfärdas till medborgare i våra östliga grannländer, t.ex. Ukraina, Ryssland, Balkanländerna, men även om vilka regler som ska gälla för kineser, indier och afrikaner som vill besöka EU. Det säger sig självt att länder som till exempel Spanien och Finland har olika syn på vad visumpolitik ska vara. Vi har vår stora granne i öst, som sedan 1990-talet försett Finlands butiker i södra Finland med miljontals kunder och bidrar med stora turistskaror till skid- och

badanläggningarna. Det är en ny situation för vårt land, medan länder som Italien och Spanien kämpar med helt andra frågor vid sina sydliga gränser.

Jag måste säga att vi lyckades över förväntan med att skapa moderna visumregler som bygger på snabbhet och flexibilitet, vilket är grunden för att turisterna ska fortsätta att strömma från Ryssland till Finland. Utan detta skulle det inte existera några kryssningar mellan Helsingfors och S:t Petersburg, och kryssningstrafiken på Saima kanal skulle omöjliggöras. Vi lyckades med det som vi först trodde var omöjligt, nämligen att grundregeln vid utfärdandet av visum är att man beviljar ett multivisum. I praktiken beviljar man det till ryssar andra gången som de ansöker om visum. Om man har ett multivisum kan man resa så gott som fritt, och utan det skulle det vara helt omöjligt att skapa en spontan turism. I annat fall skulle allting vara stelt och organiserat i förväg, och det skulle inte skapa någon grund för en sund besöksnäring. I dag utfärdar Finland 1,2 miljoner visum per år till ryska medborgare. Antalet skulle vara betydligt högre om man inte hade gått över till multivisum. Även byråkratin har minimerats.

Du kan vara säker på att visumkodexen inte hade sett ut så här om en fransman eller spanjor hade ansvarat för den. I stället lyckades vi i team Lax få ett nästan enigt parlament bakom denna liberala visumpolitik.

Som en kuriositet vill jag nämna att Norge (som faktiskt också tillhör Schengen trots att landet inte är medlem av EU) har infört en liten visumfri zon tillsammans med Ryssland. I princip hade det redan tidigare funnits en möjlighet att bilda visumfria zoner med tredje länder, men vårt team kom på idén att det borde finnas en möjlighet att utvidga dessa områden till maximalt 50 km på båda sidor om gränsen när det handlade om särskilt avlägsna områden. Inte kunde vi då föreställa oss att Norge skulle dra nytta av vårt påhitt! Vi hade närmast tänkt oss att Villmanstrand skulle kunna vara intresserat av en sådan möjlighet. Men den dagen kommer kanske längre fram.

Men jag skrev att frågan är aktuell nu igen. När jag jobbade i Europaparlamentet ägde den orangea revolutionen rum i Ukraina. I sin eufori slopade Ukraina visumtvånget för EU-medborgare och väntade sig förstås att vi skulle göra samma sak för dem. Men nej, det blev bara några förenklingar i procedurerna för grupper såsom studerande, kulturarbetare, forskare och officiella delegationer. Det här uppfattade ukrainarna naturligtvis som ett svek. Det var naturligtvis fel att välja ut privilegierade grupper, det är nämligen just ett sådant system man vill bli av med i dessa länder – system som gynnar vissa men inte alla. Därför var det så oerhört viktigt att vi i visumkoden jobbade för regler som gäller alla. Även de som inte råkar tillhöra någon speciell grupp ska ha rätt att kunna röra sig och vidga sin kunskap.

Hos oss i de traditionella västländerna är det svårt att förstå hur stark människans vilja att få röra sig fritt är. För oss är det en icke-fråga, men det finns fortfarande stora delar av Europa, särskilt på Balkan under min tid som medarbetare i Europaparlamentet, där detta är ett hett diskussionsämne.

Vi har inte råd att beröva delar av Europa rätten att resa. Jag skulle till och med gå så långt som att säga att detta är en viktigare fråga än att bli medlem av EU.

RURIK AHLBERG

Rurik Ahlberg jobbade som specialmedarbetare för Europaparlamentariker Henrik Lax år 2004–2007.

BROAR MELLAN EU OCH VERKLIGHETEN

Wille Valve

I JULI 2009 ringde telefonen. I andra änden talade SFP:s nyvalde Europaparlamentariker Carl Haglund. I ett kort men mångordigt samtal meddelade han att jag nu skulle bli hans medarbetare med ansvar för Ålandsfrågorna, att jag lämpligen omgående kunde boka biljetter för att flyga ner till Bryssel om en vecka, få några visdomsord på vägen av Henrik Lax – och kanske få tag på en lägenhet på samma gång. Det blev startskottet för två intensiva år i Bryssel. Arbetsivern var stor bland stabens medlemmar, och efter en kort inledande förvirring satte vi i gång med att bevaka Svenskfinlands, Ålands – och Finlands – intressen i EU. Vad gör en specialmedarbetare i Europaparlamentet? I mitt fall handlade det om tre saker: utskottsarbete, Ålandsfrågorna och direktkontakten med medborgarna.

UTSKOTTSARBETET

DET NORMALA ÄR att en Europaparlamentariker sitter i två utskott och har två specialmedarbetare som fokuserar på var sitt utskott. Vi var inledningsvis tre specialmedarbetare, och vår Europaparlamentariker satt i tre utskott. När jag lämnade Bryssel var vi fyra medarbetare och en praktikant som tillsammans ansvarade för fem utskott, vilket säger en del om ambitionsnivån. En annan sak var att vi redan från första början förutsattes täcka in ALLA 22 utskott, inte bara ett eller två som vår parlamentariker var medlem av. Det innebar i praktiken att jag bevakade

åtta utskott: jag höll Europaparlamentarikern underrättad om vad som hände och författade vid behov ändringsförslag som skulle jobbas igenom med bredaste möjliga majoritet. Och om det var någonstans vi lämnade bestående avtryck så var det i utskottsarbetet. En Europaparlamentariker kan (till skillnad från en riksdagsledamot) lägga ändringsförslag i samtliga utskott, även i dem som han inte sitter i. Denna möjlighet tog vi vara på. Det dröjde inte länge förrän sajten MEPwatch, som bevakar Europaparlamentarikernas verksamhet, noterade att Haglund var den aktivaste av alla (!) Europaparlamentariker inom kategorin “ändringsförslag som gått igenom”. Om det är något jag kan känna stolthet över i efterhand, så är det att Europaparlamentarikern och staben lyckades med detta. För vem som helst kan författa en massa ändringsförslag som sedan röstas bort – det är en helt annan sak att uppnå en sådan ställning att andra Europaparlamentariker med sina staber är övertygade om att dessa ändringsförslag är bra, och att de förslag som kommer från oss i regel är bra. Då kan man verkligen påverka.

KONTAKTEN MED MEDBORGARNA

EN EUROPAPARLAMENTARIKER FÅR ibland agera klagomur för EU:s obegripligheter. Vi blev dagligen kontaktade av medborgare med frågor om dubbelbeskattning av pensioner, fredande av miljöområden, gränsöverskridande apotekskvitton med mera. Vår ambition var att eftersom SFP och Åland bara har en Europaparlamentariker måste vi alltid kunna besvara frågan, oavsett ämne. Dessa kontakter ledde därför alltid till ett svar, och ibland också till ett resultat. Det ledde till att vi tog tag i frågan, kartlade den och framför allt tittade på hur vi kunde påverka. Det kunde leda till ett ändringsförslag, till att Europaparlamentarikern ställde en fråga till EU-kommissionen eller att vi ibland tog kontakt med finländska myndigheter för att höra varför de tillämpar direktiven på ett visst sätt. Om ingen hade kontaktat oss så hade vi sannolikt aldrig huggit tag i dessa frågor.

I efterhand förvånas jag särskilt över det stora antal medborgare som utsatts för dubbelbeskattning av pensioner. I flera år har särskilt de nordiska länderna arbetat ihärdigt för att undanröja dubbelbeskattningar nationellt, men trots det händer det fortfarande att medborgare drabbas. När det handlar om de nordiska länderna är telefontjänsten "Hallå Norden" den mest effektiva hjälpen. Men för EU-länderna återstår mycket arbete att göra.

Ett annat intryck av detta arbete är att Europainformation behövs, det ligger i både EU:s, EU-ländernas och EU-medborgarnas intresse. Det finns få saker som kommissionen är så ängslig för som att man förlorat kontakten med EU-medborgarna. Inför varje lagförslag vill man verkligen vinnlägga sig om att förankra förslaget hos EU-medborgarna, och efter att kommissionen lagt fram ett förslag är det starkaste tänkbara argumentet att "unionens medborgare vill ha detta". Europainformationen hjälper EU:s medborgare att bli medvetna och upplysta EU-medborgare. Jag vill argumentera för att särskilt Åland har ett trängande behov av Europainformation på grund av sin närhet till en riksgräns, skattegränsen med allt vad den innebär, ösamhällets beroende av sjöfarten och självstyrelsens behörighet att verkställa EU-rätten. Om den svenskspråkiga Europainformationen nedmonteras leder det till minskat engagemang, minskad legitimitet, ökad oförståelse – och till att den svenskspråkiga Europaparlamentarikern blir ännu viktigare som en kunskapsbrygga mellan EU och medborgarna.

ÅLANDSFRÅGORNA

TILL MITT SÄRSKILDA ansvarsområde hörde Ålandsfrågorna. Av media kan man lätt få uppfattningen att Ålands EU-frågor är snus, skarv och kanske en och annan flagga. Verkligheten är, som oftast, mer komplex. Åland berörs framför allt av unionens momsregler, utsläppsreglerna för sjöfarten, en konsoliderad bolagsskattebas (som påverkar samfundsskatten i kommunerna)

och EU:s upphandlingsregler. Av vitalt intresse för Åland är till exempel att tjänsterna ombord på passagerarfartygen inte beskattas mer än i dag. I kring 80–90 procent av EU-frågorna har Finland och Åland ungefär samma ståndpunkt. Det kan handla om patientdirektivet eller viloreglerna för långtradarchaufförer. Konsekvenserna är i stort desamma på Brändö (Åland) som i Brändö (Helsingfors).

Det finns även fall där EU-rätten leder till bisarra resultat för små statsbildningar som Åland. Att det finns en övervakande myndighet och en myndighet som certifierar den övervakande myndigheten kan förefalla rimligt i Tyskland eller Frankrike, men omsatt i den slimmade åländska förvaltningen leder det till så kallade enmannamyndigheter, där en tjänsteman på 30 procent övervakar en annan.

Den allt överskuggande Ålandsfrågan är dock den åländska parlamentsplatsen, som vi hade förmånen att få arbeta med en del. Åland har sedan EU-inträdet 1995 eftersträvat en egen Europaparlamentariker. Detta motiverar vi ålänningar med att Åland nästan är en egen stat och att det är Åland (inte Finland) som verkställer EU-rätten på Åland. Ålands konstitutionella, folkrättsliga och skattemässiga status motiverar att landskapets befolkning väljer en av Finlands Europaparlamentariker på samma sätt som landskapet väljer en egen riksdagsledamot. Prejudikat finns. Det mest jämförbara fallet är Grönland, som hade en egen Europaparlamentariker tills man lämnade EU 1982, samt de tyskspråkiga i Belgien, vars befolkningsandel är i samma storleksklass som ålänningarnas i Finland. Detta var en utmanande fråga att arbeta med i Europaparlamentet, då tanken om en åländsk parlamentsplats konkurrerade med de tyska grönas visioner om att banta antalet Europaparlamentariker till 300. Den krassa verkligheten är att EU utvidgas, fler länder ska dela på samma antal platser och det höjs röster för att antalet parlamentsplatser måste minska. Enligt min åsikt finns det ingen realism i att Finland tilldelas fler parlamentsplatser under överskådlig framtid. Min övertygelse är att denna fråga på lång sikt måste lösas nationellt.

Ett genombrott i Ålandsfrågorna nådde vi i mars 2011 då Ålands flagga hissades utanför Finlands permanenta representation. Utrikesministeriet undrade inledningsvis om Åland eftersträvar en åländsk flagga på varje finländsk beskickning i hela världen? Svaret löd att Ålands landskapsregering bekostar en specialrådgivare på Finlands permanenta representation och att det därför är rimligt att landskapets närvaro i EU noteras. Efter många om och men hissades flaggan i närvaro av Finlands utrikesminister Alexander Stubb. Om detta finns mycket kuriosa att berätta för eftervärlden. Ålandsflaggor donerades flitigt av vår Europaparlamentariker, Ålands riksdagsledamot och Ålands landskapsregering, vilket har lett till att representationen i dag förfogar över inte mindre än 4–5 Ålandsflaggor av olika storlek. När det var dags att hissa flaggan noterade representationen att ingen av dessa flaggor till storleken motsvarade Finlands flagga, så man flaggade temporärt med en aningen större. Detta ska ha lett till att representationen fick ta emot kritik från den finländska allmänheten i Bryssel, varvid landskapsregeringen skyndsamt beställde ytterligare en flagga med de rätta måtten.

I november 2011 valdes jag in i Ålands lagting och i de efterföljande regeringsförhandlingarna fördes jag fram som Ålands EU-minister. Därmed tog min tjänstgöring i Europaparlamentet slut. Inför Europaparlamentsvalet 2014 kommer jag att arbeta för att vi ska ha en svenskspråkig Europaparlamentariker i Europaparlamentet. Ända sedan Astrid Thors tog säte i Europaparlamentet har SFP:s Europaparlamentariker utmärkt sig genom att höra till de mest strävsamma, organiserade och samlande krafterna i Europas parlament. Detta är något vi ska vara stolta över, men det förpliktar också framtida Europaparlamentariker. Vi finlandssvenskar och ålänningar har ingen anledning att skämmas när vi besöker Europas parlament

WILLE VALVE

Wille Valve arbetade som specialmedarbetare vid Europaparlamentet 2009–2011 och är sedan 2013 Ålands EU-minister.

SFP:S EUROPAPARLAMENTARIKER OCH ÖSTERSJÖN

Axel Hagelstam

HÖSTEN 2009 GODKÄNDE Europeiska rådet och Europaparlamentet EU:s Östersjöstrategi. Strategin är ett omfattande handlingsprogram för att såväl stärka de ekonomiska kontakterna mellan Östersjöländerna och förbättra säkerheten som att åtgärda den katastrofala ekologiska situationen. Östersjöstrategin var också det första steget i EU:s nya makroregionala samarbete, där en grupp EU-länder kunde ta initiativet till fördjupat samarbete i regionala aktuella frågor utan att alla andra EU-länder nödvändigtvis behöver delta. Strategin, som till stor del var det svenska EU-ordförandeskapets initiativ, skulle framför allt avfärda uppfattningen om att EU inte bryr sig om sitt innanhav. Mottagandet var positivt, men frågan om hur strategin skulle kunna genomföras då inga pengar var öronmärkta för den fanns på allas läppar.

Tanken var förstas politiskt genial – en omfattande strategi enkom för Östersjöregionen som inte kostar skattebetalarna en enda cent till. De behövliga resurserna skulle tas ur EU:s så kallade strukturfonder – kohesionsfonden, socialfonden och regionala utvecklingsfonden – allteftersom behov uppstod. Fonderna allokerar sammanlagt cirka åttio miljarder euro varje år till olika projekt i medlemsländerna, så det borde inte vara omöjligt att skrapa ihop lite pengar för Östersjön. Motfrågan inställer sig dock omedelbart: varför har medlemsländerna, som själva beslutar om hur deras andelar av strukturfondspengarna ska fördelas, inte kanaliserat pengar till Östersjövänliga projekt tidigare, och varför skulle en icke-bindande strategi ändra på detta?

SFP:s Europaparlamentariker, som just börjat sin mandatperiod, insåg direkt problemet och en av hans första stora politiska satsningar var att skapa en koalition av Östersjövänliga EU-parlamentariker i Europaparlamentets budgetutskott för att allokera budgetmedel till Östersjöstrategin. Detta lyckades över förväntan; i EU:s budget för 2010 allokerades följaktligen hela 20 miljoner euro till EU:s Östersjöstrategi. Denna koalition av "Östersjöns vänner", bestående av EU-parlamentariker från nästan alla politiska grupper, fortsatte att tillsammans främja Östersjön genom hela den återstående mandatperioden.

Utmaningarna tog dock inte slut där, utan snart framgick det att Östersjöstrategins budgetmoment inte var förankrat i EU:s grundfördrag. EU-kommissionen kunde alltså inte använda pengarna trots att de fanns i EU:s budget. Ytterligare en utmaning var att budgetlinjen fanns i den del av EU-budgeten som är avsedd för externt samarbete med tredje länder. Sålunda måste åtminstone ett icke-EU-land ingå i det projekt som pengarna används till. För Östersjöns del betyder detta antingen Ryssland, Vitryssland eller Norge. Dessutom måste pengarna allokeras under budgetåret 2010.

Vid denna tidpunkt hade Världshandelsorganisationen WTO lyckats förhandla fram en kompromiss i en gammal tvistefråga om företräde till EU:s bananmarknad för tidigare europeiska kolonier. Som en följd av kompromissen blev EU ålagt att ersätta AVS-länderna, som dittills haft företräde till EU:s bananmarknad, med cirka 200 miljoner euro, en summa som plötsligt behövde skrapas ihop ur EU:s budget. EU-kommissionens ögon föll snabbt på de "oanvändbara" 20 miljoner euro till EU:s Östersjöstrategi. Östersjöns vänner organiserade snabbt, igen på initiativ av SFP:s Europaparlamentariker, ett motstånd mot kommissionens planer. Motståndet fokuserade på två centrala argument: att Europaparlamentet är en likvärdig lagstiftare i budgetfrågor och att dess uttalade vilja att stödja Östersjön inte kan förbises utan vidare samt att det visst fanns sätt att använda budgetmedlen till Östersjöns väl som uppfyllde båda kraven på

förankring i grundfördragen och externt samarbete. Genom att hänvisa till Europaparlamentets lagstiftande roll lyftes frågan till ett principiellt plan som även icke-Östersjöfrälsta EU-parlamentariker kunde hålla med om.

Under de efterföljande förhandlingarna mellan budgetkommissionär Janusz Lewandowski, budgetutskottets ordförande Alain Lamassoure, budgetrapportör Reimer Böge och SFP:s Europaparlamentariker serverades det av någon anledning bara bananer till kaffet.

När bananhotet var avvärjt återstod bara att hitta ett lämpligt forum att använda pengarna genom. Två alternativ stod till buds; EU:s grannskapsprogram ENPI samt Nordliga dimensionen.

ENPI:s gränsöverskridande samarbetsprogram förutsatte dock att deltagande icke-EU-länder undertecknade ett finansieringsavtal med EU-kommissionen. Detta har Ryssland vägrat göra, eftersom avtalet ställer krav på nationella redovisningssystem som upplevdes ge kommissionen inflytande i Rysslands interna budgetförehavanden. Då den ryska duman inte visade några tecken på att ge efter i frågan var det bara att inse att ett samarbete med Ryssland via ENPI inte var möjligt.

Nordliga dimensionen, som grundades redan 1999 på initiativ av EU, är ett samarbetsforum mellan fyra likvärdiga partner: EU, Norge, Ryssland och Island. Samarbetet inom Nordliga dimensionen innefattar ekonomiska, vetenskapliga, juridiska, kulturella och miljöbetonade temaområden. Dess miljöprogram har bland annat bidragit oerhört mycket till att rensa upp kärnavfall i Murmanskregionen och till avloppsvattenrening i Östersjön. Miljöprogrammet finansieras genom en fond vars verksamhet förlängts till 2017. En kallelse om tilläggsfinansiering till denna fond hade lämpligtvis nyligen inkommit till kommissionen. Detta ledde till att 12 miljoner euro av medlen från EU-budgeten tilldelades Nordliga dimensionens miljöfond. Dessa pengar har sedermera använts till mycket viktiga projekt för att minska övergödningen i Östersjön. De resterande medlen

kanaliserades genom HELCOM till aktionsprogrammet för Östersjön, Baltic Sea Action Plan, samt genom mikrostödet till frivilligorganisationer i Ryssland och Vitryssland.

Detta innebar att dörren öppnats för direkt EU-stöd till Östersjöstrategin, vilket naturligtvis bör fortsätta. Sagt och gjort, till EU-budgeten 2011 lyckades SFP:s Europaparlamentariker lägga till 11 miljoner för samma ändamål. Efter detta sjönk budgetallokeringarna till ca 2,5 miljoner per år, främst på grund av åtstramningar i EU:s budget. Man kan dock säga att stödet blev ett bestående element i EU:s budget.

AXEL HAGELSTAM

Axel Hagelstam arbetade som specialmedarbetare för Europaparlamentariker Carl Haglund och Europaparlamentariker Nils Torvalds åren 2009-2013.

EFTER REGN KOMMER SOLSKEN?

Heidi Jern

DET VÅRAS I Bryssel. Efter fem sällsynt tunga år är ljuset i änden av tunneln starkare än på länge. Sedan sommaren 2013 har den ekonomiska tillväxten återvänt till de flesta europeiska länderna, och enligt de senaste prognoserna väntas tillväxten ta fart under 2014. De indikatorer som mäter det ekonomiska förtroendet i Europa pekar klart uppåt. De länder som var nära total kollaps har återhämtat sig, och i skrivande stund får jag ett meddelande om att arbetslösheten i Europa har totalt sett minskat. Det ramlar inte längre in e-post på småtimmarna från mina kollegor i EU-kommissionen och tjänstekvinnor och -män hinner till och med se sina barn på vardagarna.

Har vi vårt på det torra nu? Visst, läget ser bättre ut än på länge, men än är vi inte i hamn. Det har dykt upp nya orosmoln för den politiska stabiliteten i östra Europa. Den ekonomiska situationen varierar fortfarande mycket mellan olika länder och krisen har en lång skugga. Till exempel Finland hör tyvärr till de länder där tillväxten ännu låter vänta på sig. Samtidigt måste man komma ihåg att prognoser bara är kvalificerade förväntningar. För att prognoserna ska slå in krävs ständiga åtgärder som inte bara uppfyller förväntningarna, utan även inger förtroende.

Motvilligt har jag insett att de senaste fem åren har präglats av ordet kris. Det hela började med en finanskris på andra sidan Atlanten. Finanskrisen skördade snart offer även på den europeiska kontinenten, varpå finanskrisen gav upphov till en skuld-

kris. Eftersom den gemensamma valutan saknade mekanismer för att hantera situationer där euroländer förlorade tillgången till finansiering, blev skuldkrisen samtidigt en eurokris. Eurokrisen blev sedan en politisk kris, något som vissa till och med har beskrivit som en existentiell kris för Europeiska unionen som helhet.

I stormens öga var man tvungen att samtidigt analysera varför det gick som det gick, hur man kunde komma till rätta med problemen och hur framtida problem kunde förebyggas. Kriserna som avlöste varandra konkretiserade på ett dramatiskt sätt hur beroende vi är av varandra. Kriser respekterar inte gränser, i synnerhet inte när krisen uppstår på en global finansmarknad. Därför behövdes gemensamma lösningar på både EU-nivå och global nivå genom till exempel G20.

För dem som har jobbat med att hitta dessa lösningar har det onekligen ibland känts som att springa i en uppforsbacke som aldrig tar slut. Men som obotlig optimist finns det inget annat alternativ än att fortsätta springa och samtidigt anpassa sin teknik för att kunna hantera de hinder som kommer i ens väg.

Språngmarschen har genererat resultat, den gemensamma krishanteringen under de senaste åren är utan tvekan en historisk prestation.

Regleringen av de olika aktörerna på finansmarknaderna har förbättrats genom gemensamma spelregler, bättre övervakning och transparens. Finanssektorn har tagit sig en grundlig titt i spegeln, och jag hävdar att attityderna på finansmarknaderna har blivit sundare. Åren före krisen präglades av ansvarslös risktagning och skapande av vinster som inte hade någon verklig nytta för realekonomin. I dag är stämningen annorlunda, även om arbetet inte är slutfört. Banksektorn kan ännu inte friskförklaras, och därför jobbar vi nu på att skapa en tillräckligt stark bankauktoritet som kan hantera problem på ett redigt sätt och innan det är för sent.

Samtidigt har vi åtgärdat eurons medfödda problem. En gemensam valuta utan en gemensam ekonomisk politik kräver

gemensamma regler som alla följer. Euroländernas ekonomiska situation var redan från början brokig. Vissa länder hade redan under flera års tid lidit av försämrad konkurrenskraft eller byggt luftslott med lånade pengar.

Med euron fick alla länder plötsligt tillgång till mycket billig finansiering, eftersom finansmarknaderna plötsligt såg euroområdet som ett enhetligt ekonomisk område, även om de brokiga makroekonomiska fundamenten inte hade försvunnit någonstans. Därför var den ursprungliga stabilitets- och tillväxtpakten otillräcklig redan från början. Fokus låg enbart på den offentliga ekonomin. När pakten sedan inte tillämpades försvann trovärdigheten totalt. Därför förnyade vi reglerna. I dagens läge har EU-kommissionen till uppgift att följa upp hur både den offentliga ekonomin och makroekonomin utvecklas i medlemsländerna.

Övervakningen innebär inte centralstyrning från Bryssel, utan besluten om den ekonomiska politiken tas alltjämt av medlemsländernas regeringar och parlament. Övervakningen innebär att kommissionen kontrollerar att alla länder lever upp till de regler som de själva kommit överens om. Kommissionens ibland otacksamma uppgift är därför att i god tid peka på möjliga ekonomiska problem, både när det gäller balansen i den offentliga ekonomin och makroekonomiska realiteter. Poängen är att få medlemsländernas regeringar att ta sitt ansvar och ta itu med problemen innan det är för sent.

I dag har vi alltså verktyg som gör det möjligt att identifiera problem, rekommendera åtgärder och gå in och verifiera att den ekonomiska statistiken stämmer överens med verkligheten. Risken för obehagliga överraskningar har minskat och den ekonomiska och monetära unionen är bättre rustad inför framtida utmaningar än tidigare.

Men när eurokrisen tog fart och vissa länder inte längre fick lån på finansmarknaderna hade vi ingen mekanism för att rädda ett land från konkurs. I dag har vi en europeisk stabiliseringsmekanism som möjliggör finansiering i form av villkorliga lån.

Både lånen och villkoren har kritiserats, men när det kommer till kritan ligger det i varje familjemedlems intresse att se till att de svaga familjemedlemmarna får stöd och en andra chans. Det skulle varje människa förvänta sig av sin egen familj. Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem – heter det väl?

Mycket har alltså gjorts för att både släcka skogsbränder och se till att nya inte uppstår. För tio år sedan skulle allt det här ha varit fullständigt otänkbart. Det är alltid lätt att vara efterklok och säga att vi borde ha varit bättre förberedda och att vi borde ha agerat annorlunda. Men i stormens öga och i brist på goda alternativ eller mirakelmediciner gjorde man vad man kunde.

Den ekonomiska krisen börjar alltså så småningom ebba ut, men svallvågorna kommer vi att känna av länge. Arbetslösheten är högre än någonsin i många länder, trots att de senaste siffrorna ger hopp om förbättring. I synnerhet många ungdomar har tappat hoppet och tilltron till beslutsfattarna. Stora strukturella förändringar som borde ha gjorts för år och dagar sedan måste genomföras på alltför kort tid och till ett högt pris. Tusentals timmar av krismöten, stora beslut, nya mekanismer och mer strikt lagstiftning har tyvärr skapat något av en djungel, där vanliga medborgare har tappat bort sig och inte längre vet vem det är som tar de beslut som påverkar deras vardag.

Krisen har också delat Europa på ett mycket oroväckande sätt. Stereotypier av lata, ansvarslösa och korrupta greker, portugiser och cyprioter ställs mot stereotypier av kallblodiga, regelbesatta och hårt arbetande tyskar, holländare och finländare. I Finland frågar man varför finländare måste betala för grekers lathet samtidigt som man i Grekland frågar varför finländarna ställer så hårda krav att livet blir outhärdligt.

Denna tillspetsade karikatyr förklarar varför vi i dag har en politisk kris. Någonstans på vägen tappade vi förtroendet för varandra och vände oss mot varandra. Ingen tog ansvar och alla beskyllde varandra eller någon annan för kriserna. Många sky-

llde på EU, vilket i sin tur gav upphov till en existentiell kris och diskussioner om huruvida unionens tid är förbi.

Från Bryssel sett känns det ibland som om man i Finland har tänkt att allt det här inte berör oss. Vi genomgick en svår recession i början av 90-talet som har satt djupa spår. Det är förståeligt att det känns otacksamt att än en gång hamna i en kris och dessutom en kris "som inte är vårt fel".

Men faktum är att det i dag är fullständigt omöjligt att isolera sig från omvärlden. Det är inte heller önskvärt. Ett litet land behöver vänner och måste kunna samarbeta för att klara sig. Genom vårt EU-medlemskap har vi en starkare röst i världen än om vi är ensamma. Våra företag har tillgång till en hemmarknad med över 500 miljoner kunder i stället för bara fem miljoner. Våra företag kan tävla på samma villkor som företag från andra europeiska länder. Genom vårt EU-medlemskap har vår valuta hållits stabil, samtidigt som våra räntor är rekordlåga. Vi kan resa, studera, handla och leva i vilket EU-land som helst utan visum, tullavgifter och krångel. Vi bör inte isolera oss, för om det går dåligt för Europa, går det dåligt för Finland – om än ibland med fördröjning.

Därför måste vi jobba för ett bättre EU. Även om den existentiella diskussionen ibland tar något av ett populistiskt sidospår är en grundläggande diskussion om EU:s syfte välkommen. För att kunna förbättra något måste det ibland ifrågasättas.

Men först och främst måste vi återfå förtroendet för varandra och för oss själva. För att kunna bygga upp förtroendet igen måste vi i stället för att förbanna tidigare misstag ta lärdom av dem, dra ett streck över tidigare synder och fokusera på framtiden. Men förtroende är inte en bestående medalj, vi måste jobba varje dag för att förtjäna det.

I dag är vi betydligt bättre förberedda på kriser och medvetna om hur beroende vi är av varandra. Nu gäller det att se framåt. Vad kan vi göra bättre?

Vi måste bli bättre på att fokusera på frågor som faktiskt har en betydelse för vanliga EU-medborgare. Beslutsfattare

både på hemmaplan och i EU måste bli bättre på att förklara och ta ansvar för de beslut som tas. Vi måste bli effektivare och göra av med frustrerande byråkrati på både nationell och EU-nivå. Vi måste bli bättre på att förutse förändringar och anpassa oss. Vi måste respektera och ha förståelse för varandra, tänka kreativt och diskutera konstruktivt.

Men framför allt måste vi tro på oss själva. Visst, de senaste åren har varit svåra. Men när det kommer till kritan är Europa ingen dålig kontinent att leva i. När allt kommer omkring har vi det ganska bra.

Det betyder inte att vi ska luta oss tillbaka och tro att allt blir bättre utan att vi gör något. Vi måste vara med i kärnan och proaktivt arbeta för det som vi är övertygade om att gör vardagen bättre för våra medborgare. Jag medger villigt att jag än i dag, även efter många krisår, är en inbiten optimist och idealist. Kriserna har skapat många cyniker, men cynicism och pessimism gör varken livet lättare eller roligare. "What does not kill you makes you stronger." Därför måste vi fortsätta att jobba och forma ett bättre Europa för alla och envar.

HEIDI JERN

Heidi Jern jobbar i vice-ordförande Olli Rehns kabinett i EU-kommissionen och har tidigare arbetat i Europaparlamentet för SFP:s ledamot och i statsrådets EU-sekretariat. Texten är skriven i personlig egenskap.

VAL TILL EUROPAPARLAMENTET. VEM BRYR SIG?

Joakim Frantz

K*iev, november 2013.*

UKRAINAS PRESIDENT VIKTOR Janukovitj och statsminister Mikola Azarov har precis beslutat sig för att dra sig ur förhandlingarna om ett associationsavtal med EU, som bland annat skulle innebära visumfritt resande och ökat handelsutbyte mellan EU och Ukraina. I stället vill man utreda ett fördjupat samarbete inom en ryskledd eurasisk union.

Pro-europeiska demonstranter går ut på Kievs gator och torg för att protestera. Den 12-stjärniga EU-flaggan vajar sida vid sida med den blågula ukrainska på ett sätt som vi närmast vant oss att se USA:s 50-stjärniga Star-Spangled Banner. Blott fyra månader senare vet vi vilka insatser som gällde i dessa protester. Liv och död.

Europatanken som något gott och lockande ser onekligen i allra högsta grad ut att vara vid liv.

Warszawa, november 2013.

DET BEFOLKNINGSMÄSSIGT LIKVÄRDIGA grannlandet i väst, som under många år stod under ett liknande ryskt inflytande och som tveklöst sett sin beskärda del av protester och uppoffringar, är sedan ett decennium fullvärdig medlem av såväl EU som Nato.

I likhet med övriga EU-medlemmar står landet i beråd att hålla val till Europaparlamentet inom några månader. Intressekontrasten är dock total. Här vajar få EU-flaggor på gator och torg. Senast det begav sig makade sig knappa 25 procent av väl-

jarna till valurnorna. Tidiga opinionsmätningar pekar inte heller på något jättelyft i maj. Och situationen var liknande i stora delar av regionen – Slovakien 20 procent, Litauen 21 procent, Tjeckien 28 procent (Finlands valdeltagande på dryga 40 procent framstår här som närmast exemplariskt).

Vid första anblicken verkar alltså inte Europatanken alls lika ljus bland de mer nytillkomna EU-medborgarna. Låt oss dock återkomma till detta lite längre fram.

I min vardag har jag förmånen att på veckobasis få både träffa och besöka politiskt aktiva såväl i EU-länderna som i deras närområde och diskutera politiska val och strategier, nu närmast inför Europavalet. Som baserad i Bryssel kan jag också på nära håll – på gott och ont – följa Europaparlamentets förehavanden.

Detta avsnitt kommer därför att handla om dagens Europa, om dess folkvalda organ Europaparlamentet och om vad som står på spel i maj, då Europas medborgare kollektivt går till valurnorna för att rösta fram sina nya företrädare för de kommande fem åren.

Redan nu kan det konstateras att det här valet är viktigare än någonsin tidigare. Tyvärr kommer få att bry sig även denna gång. Det innebär dock att de krafter som kan mobilisera den största tändvätskan av detta kommer att nå stora framgångar. Vid ett lågt valdeltagande betyder ju varje röst relativt sett betydligt mer än vid ”normala” riksdagsval. I Europavalet räcker din röst garanterat längre.

FREDEN ÄR DÖD

”EU gör faktiskt en hel del, men det når aldrig tidningarnas förstasidor”

FEM ÅR ÄR en evighet inom politiken. Och paradigmskiften sker när man minst anar det. Finanskrisen, som slog till med full kraft i och med Lehman Brothers kollaps år 2008, fick inte enbart enväldshärskare i arabvärlden att abdikera. Även Europa drabbades av stora utmaningar. Och förändrade perspektiv.

Före finanskrisen kunde man ofta i Bryssel höra uttalanden liknande det som kursiverat inleder detta stycke. EU, menade man, hade redan verkligt inflytande på en rad områden, men oavsett vad man gjorde kunde man på sin höjd få en liten notis i dagstidningarna. Dessutom var chanserna till publicitet naturligtvis större om man gjorde bort sig än om man utträttade något bra. Löpen var vikta för annat.

De senaste fem åren har sett en remarkabel förändring på detta område. Plötsligt blev EU rubrikernas union. Bankkriser hit, Grekland dit. Krishantering och eurohantering. Det mesta har onekligen varit negativt. Men EU och dess effekter har stötts och blötts av en större allmänhet än någonsin tidigare.

Detta har påskyndat en annan utveckling, nämligen fredsprojektets minskande drivkraft. I den rådande kontexten ska detta förstås rätt: EU är fortfarande en garant för säkerhet och stabilitet i Europa, och att två EU-länder skulle råka i krig är i dagsläget närmast otänkbart. Någon aktivt positiv krigsopinion finns inte heller bland EU:s medborgare. Men medan (bevarandet av) freden ännu före finanskrisen kunde höra till de mer populära argumenten för EU-samarbetet bland såväl gemene man som folkvalda kan man nu konstatera att så inte längre är fallet.

Bland de yngre generationerna tas freden närmast för given medan andra mer vardagligt jordnära frågor dominerar i stället. I väst såväl som i öst. De pro-europeiska krafterna bör inse detta innan det är för sent. Det behövs en ny berättelse, en ny narrativ historia för Europa. Freden är död.

FRÅN MUSSE PIGG TILL LISSABON

STORBRIANNIENS PREMIÄRMINISTRAR HAR en stolt tradition av att uppmärksammas för sina citat. Många år efter sin död lever exempelvis Sir Winston Churchills bevingade ord vidare i allehanda forum, även gällande EU (bland annat hörde han till dem som tidigt ansåg att Europa i andra världskrigets efterdyningar borde skapa ett Europas Förenta stater liknande USA –

naturligtvis dock exkluderande hans eget Storbritannien, som ju var det stolta och stora riket där solen aldrig går ner).

En annan som med aktivt intresse deltog i EU-debatten var Margaret Thatcher – ”Järnlady” – som bland annat blev berömd i euroskeptiska kretsar för sitt krav om att ”få tillbaka sina pengar” eller dra sig ur dåvarande Europeiska gemenskapen. Hon påstås vidare ha kallat Europaparlamentet för ett ”Musse Pigg-parlament” som uttalar sig ofta och mycket men har ett minimalt reellt inflytande.

Möjligtvis kan det ha varit en god lägesbeskrivning av 1980-talets Europaparlament. Det rimmar dock mycket illa med dagens motsvarighet. Sedan Lissabonfördragets ikraftträdande 2009 är Europaparlamentet i stort sett involverat på jämlik fot med medlemsländerna i Europeiska unionens råd inom alla områden förutom utrikes- och säkerhetspolitiken.

Från jord- och skogsbruket via jämställdhet till ekonomisk styrning: Europaparlamentet har stort inflytande. Att delta – aktivt – blir därför allt viktigare för såväl partier som länder. För mindre länder som Finland är det a och o att man har duktiga företrädare som kan sköta sina kort rätt.

Intressant nog är en av de rörelser som snappat upp detta på bästa sätt den blandning av populister och extremister som leds av främlingsfientliga politiker som Geert Wilders i Nederländerna, Marine Le Pen i Frankrike och varför inte också vår egen Timo Soini i Finland, som i hög grad medvetet väljer att fokusera på Europaparlamentsvalen snarare än på de lokala eller nationella valen (trots att en av de frågor som de säger sig brinna mest för, självständighetssträvanden, inte alls beslutas i Bryssel, utan i respektive lands parlament). Låt oss titta närmare på det och vad det kan få för effekter.

EUROPAVALEN: EXTREMISTERNAS BÄSTA VÄN

OM POLITISKA PARTIERS valprogram brukar man ibland skämtsamt säga att de endast läses av två grupper – menings-

motståndare och media. I båda fallen med samma syfte. Att hitta saker som avviker, som sticker ut, som kan utnyttjas.

Ofta inses värdet av något bäst av dem som står för helt andra värderingar än en själv. En lägesbild från två etablerade västeuropeiska demokratier ger en god insikt i hur viktigt Europavalet anses vara.

Amsterdam, mars 2014: Inom två månader står Nederländerna inför två val. Den 19 mars är det kommunalval, medan Europavalet går av stapeln drygt två månader senare.

I den senaste tidens opinionsmätningar inför Europavalet rankas islamkritikern Geert Wilders Frihetsparti (Partij Voor de Vrijheid, PVV) som landets populäraste parti. Mellan 15 och 20 procent anger att de i Europavalet tänker rösta på PVV, som för närvarande har endast 14 av underhusets 150 riksdagsmän (för de är till övervägande majoritet män).

I kommunalvalet, däremot, är siffrorna helt andra. Och det är inte så konstigt. Partiet har nämligen meddelat att man endast ställer upp i två (!) av Nederländernas över 400 kommuner i det stundande valet. I stället sparar man på såväl krutet som kassan till det val som tydligen anses viktigare – och det trots att man har en uttalat EU-skeptisk linje.

Paris, mars 2014: I Frankrike har traditionellt två krafter slagits om den verkliga politiska makten – socialister mot konservativa. Hollande mot Sarkozy, för att tala presidentiska. Inför årets Europaparlamentsval är det dock en helt annan kraft som tronar i popularitetstoppen.

Familjen Le Pens främlingsfientliga projekt Nationella Fronten (Front National, FN), som grundades av pappa Jean-Marie 1972 och togs över av dottern Marine 2011, har gjort stora framsteg den senaste tiden och satsar nu all kraft och alla resurser på det stundande Europavalet. Över 20 procent av befolkningen indikerar att man stöder FN, vilket är remarkabelt inte minst med tanke på att partiet endast lyckades knipa 2 av 577 mandat i 2012 års riksdagsval.

Att Europa har varit värt att satsa på är dock givetvis ingen

nyhet för Le Pen-familjen. I förra Europavalet 2009 lade man rabarber på 3 av Frankrikes 74 mandat. Jean-Marie och Marine säkrade var sitt. Europaparlamentet kan – tydligen – vara en mycket god plattform för såväl synlighet som partibygge.

Extrema krafter har sedan länge insett sprängkraften i och betydelsen av Europaparlamentsvalen. De vet att de utgör en mer lättillgänglig plattform tack vare det lägre valdeltagandet, men även att det är ett ställe av betydande politisk vikt.

För PVV och FN – liksom för bl.a. Dansk Folkeparti, ungerska Jobbik, bulgariska Ataka, och brittiska UKIP – är dessa val av yttersta vikt. De bryr sig. Och tackar och tar emot om andra inte gör det. Den populism som kommer som ett brev på posten talas det mindre om. Utan Europaparlamentet – som de flesta av dem ju säger sig vilja avskaffa – skulle de ha rätt lite understöd och därmed legitimitet.

ATT VARA ELLER ICKE VARA – EN POLITISK ÖVERLEVNADSRÅG

MITT I ALLT detta stora kan det finnas anledning att stanna upp och få perspektiv på det hela. År 2014 väljer Finland 13 Europaparlamentariker av totalt 751. Inget finländskt parti kommer att få över fyra mandat. Svenska Folkpartiet (SFP) givetvis mindre än så. Spelar det då alls någon roll hur Finland röstar – allt verkar ju så enormt för ett litet land i unionens yttersta kant?

På den retoriska frågan finns två svar med alternativa förklaringar. Bägge är dock ja. Låt oss börja med att gå igenom den första, eftersom den hjälper oss att belysa även den andra.

Jag illustrerade ovan i allmänna ordalag den utveckling från åsiktsmaskineri till seriös aktör som Europaparlamentet har gått igenom de senaste decennierna med hjälp av seriefiguren Musse Pigg. Hand i hand med denna utveckling har givetvis också det interna samarbetet inom Europaparlamentet utvecklats avsevärt under samma tid.

Liksom i vår egen riksdag samlas man i Europaparlamentet i politiska grupperingar. Eftersom enbart nationella partier skulle resultera i en alltför brokig skara har man sedan 1970-talet också partier på europeisk nivå. Personligen jobbar jag för ett av dem, Alliansen för liberaler och demokrater för Europa (ALDE), dit även SFP hör sedan många år. Vi är just nu det tredje största partiet efter ledande konservativa EPP och socialistiska PES.

I Europaparlamentet finns ingen uttrycklig regering och opposition som på hemmaplan, utan alla frågor måste bli understödda av en majoritet av ledamöterna. Förutom att det skapar en intressant dynamik så premierar det också målmedvetna och duktiga brobyggande politiker.

Redan före den pågående mandatperioden kunde det konstateras att Europaparlamentariker i betydligt större utsträckning röstar i enlighet med sina Europagrupperingar än enligt någon nationell röstningslista, och det finns få tecken på att den utvecklingen skulle vara på väg att vända – snarare tvärtom. En genomsnittlig parlamentariker i en av de större grupperingarna följer i dagsläget gruppens gemensamt överenskomna linje i mellan 80 och 90 procent av rösterna. I regel är samarbetet alltså väldigt intensivt.

I ett krisande Europa finns många synsätt om i vilken riktning vår kontinent borde utvecklas. Vissa, som bland annat Soinis kumpaner Le Pen och Wilders, vill stänga våra gränser och deportera utlänningar.

Andra, som till exempel det ledande grekiska vänsterpartiet Syriza, tycker att den ekonomiska politik som de nordiska länderna för är alldeles för rigorös och att vi i stället borde spendera oss ur krisen (smidigt förbiseende att det måste ske med lånade pengar).

Ytterligare andra, som statsminister Katainen och Samlingspartiet, lierar sig med kumpaner i konservativa EPP som Silvio Berlusconi och ungerska Viktor Orbán, som bl.a. håller på att ändra sitt lands grundlag till att bli mer inskränkt och mindre tillåtande för landets minoriteter. Och Spaniens Mariano Rajoy

från samma politiska familj driver starkt på för ett inskränkande av kvinnors rättighet till abort i Spanien.

Inget av detta rimmar speciellt bra med det progressiva, liberala samhälle vi kämpar för.

För många av de frågor som finns i din närhet – vare sig det rör sig om mänskliga rättigheter, jordbrukspolitik, tiggare på gator och torg eller sund ekonomisk styrning – är frågor som kan påverkas kollektivt. Att göra det genom att ta på sig skyggglapparna och drömma sig tillbaka till en tid med pass- och visumkontroller, fluktuerande valuta och en navelskådande politik är knappast den rätta medicinen i ett globaliserat tidevarv, där såväl personer som kapital rör sig allt snabbare över gränserna.

Naturligtvis ligger bollen i stor utsträckning hos respektive riksdagar och regeringar – men när även försiktiga uppskattningar gör gällande att minst hälften (ofta är det mer) av all lagstiftning i Europas länder (inklusive Finland) har något slags ursprung i EU – då finns det all anledning att bry sig om detta.

Det är tveklöst så att meningsmotståndarna tar Europavalen på allvar. Ska vi kunna stå emot och styra in Europa på rätt spår behöver vi allt stöd vi kan få.

Ja, din röst spelar roll. Även i Finland. Speciellt i Europavalet.

Vilket som tidigare nämnt för oss vidare till den andra förklaringsmodellen, som i stället är relativt enkel.

Skillnaden mellan att ha och inte ha representation är som natt och dag. Din röst kan avgöra huruvida Svenskfinland alls är företrätt och syns på Europakartan. I dagsläget gör SFP:s Europaparlamentariker ett hästjobb, inte endast i det klassiska utskottsarbetet, utan även bland annat som representanter i såväl Rysslands- som minoritetsnätverken i Europa.

Jag inledde denna text med att konstatera att fem år är en lång tid inom politiken. Den bistra sanningen gäller även för isolation. Försvinner den politiska representationen blir också intressebevakningen betydligt försvagad, något som många partier som misslyckats fått erfara efter valförluster i tidigare val.

Ja, din röst spelar roll. Även i Finland. Speciellt i Europavalet.

SKÖNA MAJ, VÄLKOMMEN?

Lärdomar från Kiev, Kosovo och Chisinau

DENNA BETRAKTELSE INLEDDES med att konstatera hur EU:s blågula fana vajade prominent under protesterna på Majdan Nezalesjnosti, Självständighetstorget, i Kiev. I hopp om en bättre framtid valde många ukrainare att svepa in sig i den som en symbol för en bättre framtid, ett bättre samhälle.

Jag vill leva, jag vill dö i EU, var det knappast någon som sade. Men symbolvärdet gick det inte att ta miste på.

Vissa europeiska bedömares reaktioner visar att detta onekligen kom som en överraskning. Vana med den kantstötta situationen på hemmaplan med ekonomisk recession och ökande arbetslöshet där Bryssel allt som oftast får agera lämplig skräpkorg för pessimistiska bakåtsträvare skrapade de sig i huvudet och undrade hur EU-flaggan av alla symboler, detta konstgjorda attribut, kunde vara attraktivt? Varför i hela friden skulle någon vilja associera sig med den?

Hade de öppnat ögonen för sin närmiljö hade de knappast blivit överraskade. För dem som under de senaste åren har rest till såväl Kosovo som Chisinau – eller, för den delen, många annat land i EU:s direkta närområde – står en sak klar. I stora delar av Eurasien är Europa fortfarande likställt med demokrati, framgång och frihet.

Ett EU-medlemskap ses inte i första hand som ett defensivt tecken på att man cementerar fredliga förhållanden. Tvärtom, för detta ändamål finns ju redan Nato, som på senare år utvidgats till att bland annat acceptera Albanien som medlem. I stället ses det primärt som ett offensivt tecken på framgång, att man lyckats, att man nått den högsta politiska divisionen.

Det goda med en deadline är att den forcerar fram beslut. Vare sig vi är redo eller inte kommer vi i maj månad att rösta fram ett nytt Europaparlament, och som vi har sett finns det gott om pessimister som både bryr sig och vill förminska Europas kraft till ett minimum.

Dagens Europeiska union är långt ifrån perfekt och mycket borde reformeras. Men vill man inte ge pessimisterna fritt spelrum och se en blandning av abortmotståndare och ultranationalister definiera Europas framtid gäller det att vara aktiv i maj.

Personligen ligger Europatanken mig varmt om hjärtat, även om inte jag heller sjungit om att leva och dö i EU. Min Europatanke handlar om frihet, handel och öppenhet. Att inte hemfalla till rädlans nationalism och protektionism. Att öka snarare än minska det naturliga samarbetet över gränserna. Att värna om vår konkurrenskraft. Att människor från Europa får leva och göra fria val, oavsett bakgrund eller läggning.

Den handlar om ett starkt Europa. Mitt i all krishantering får vi inte förblindas av pessimistiska rökridåer förklädda som domedagsprofetior och blint acceptera dem som Berättelsen om EU, som vår egen narrativa historia. Vi ska inte förminska oss själva utan sträcka på oss och offensivt göra det bästa av den potential som 500 miljoner medborgare och några av världens mest utvecklade ekonomier innebär.

För att med gott samvete kunna stämma upp i Runebergs gamla majvisa i rubriken på Valborg går jag därför och förhandsröstar på Finlands ambassad i Bryssel i mitten av maj. Jag bryr mig. Jag hoppas att du som läsare gör detsamma, antingen på förhand eller på valdagen.

Din röst behövs nämligen. Även i Finland. *Speciellt* i Europavalet.

JOAKIM FRANTZ

Joakim Frantz arbetar som politisk rådgivare för det europeiska mittenpartiet Alliansen liberaler och demokrater för Europa (ALDE).

VAD KAN EU GÖRA FÖR MINORITETSSPRÅKEN?

Johan Häggman

EUROPEISKA UNIONEN KARAKTÄRISERAS av språklig mångfald. Vid sidan av 24 officiella språk talas ett 60-tal autoktona minoritetsspråk och ett hundratal invandrar-språk.

EU saknar tills vidare en officiell definition på minoritetsspråk. Det finns nämligen olika uppfattningar om vad som kan anses vara ett minoritetsspråk och minoritetsspråkens status varierar kraftigt från ett land till ett annat.

Europarådets stadga för landsdels- och minoritetsspråk definierar ordet minoritet som en ”grupp som i numerärt hänseende är mindre än resten av befolkningen”. Stadgan gäller endast autoktona minoritetsspråk och inbegriper inte invandrar-språk eller dialekter. Då infinner sig frågan om när ett invandrar-språk blir ett autoktont minoritetsspråk; också autoktona minoritetsspråk härrör från någon historisk migration. Det finns naturligtvis inget entydigt svar på hur många generationer ett invandrar-språk behöver för att betraktas som ett autoktont minoritetsspråk, lika litet som det finns språkliga kriterier för skillnaden mellan ett språk och en dialekt.

Av historiska, kulturella och politiska skäl har enskilda länder valt olika förhållningssätt till den egna språkliga mångfalden. Det finns exempel på minoritetsspråk som har status av jämbördigt nationalspråk såsom tyskan i Belgien, iriskan på Irland, lëtzebuergesch i Luxemburg och svenskan i Finland. Schweiz, som inte är medlem i Europeiska unionen, ses ofta som en förebild när det gäller språklig samlevnad. Schweiz har

fyra officiella nationalspråk, varav det minsta, rätoromanskan, endast talas av 0,7 procent av befolkningen. Men inom EU finns det även medlemsstater – som Grekland – som helt förnekar existensen av minoritetsspråk inom sitt lands gränser. Det förekommer också att språk kan ha olika status beroende på var det talas. Så har exempelvis baskiskan enligt den spanska konstitutionen en halvofficiell status, vilket innebär att den är officiellt språk i regionerna Baskien och Navarra, medan den saknar erkännande på den franska sidan av gränsen.

VEM TALAR ETT MINORITETSSPRÅK?

DE FLESTA AV dem som talar ett minoritetsspråk uppfattar sig som tillhörande en etnisk minoritet. Finlandssvenskarna utgör ett undantag. De som talar svenska i Finland uppfattar sig som finländare och kunde därför fungera som ett gott exempel på en minoritet som försvarar sina språkliga och kulturella rättigheter utan att göra anspråk på ett territorium, till skillnad från de flesta andra minoritetsspråksrepresentanter, som kräver någon form av självständighet.

Det är svårt att säga exakt hur många européer som talar ett minoritetsspråk. Professor Christoph Pan vid Südtiroler Volksgruppen-Institut presenterar i en utförlig tabell i tidskriften *Europäisches Journal für Minderheitenfragen* (2009) siffror på minoritetstillhörigheter i de olika medlemsstaterna. Pan kommer fram till en siffra på 39 miljoner i hela EU 2009, detta innan Kroatien kom med i EU. Men Pan talar uttryckligen om folkgrupper (ty. Volksgruppen). Därför räknar han t.ex. med närmare 10 miljoner i Belgien. I själva verket talar dessa 10 miljoner belgare inte ett minoritetsspråk, utan ett av Belgiens tre officiella språk: nederländska, franska eller tyska. I Pans 39 miljoner kan alltså ett lands majoritetsbefolkning bli medräknad. Pan medger också att han snarare varit generös än restriktiv när han kommit fram till en så stor siffra som 39 miljoner. Enligt Pans tabell talar 345 000 finländare ett minoritetsspråk, vilket kan

vara en rätt realistisk uppskattning om man summerar dem som talar svenska, samiska och ryska. Men i många länder har han av allt att döma rejält överskattat minoritetsspråkstillhörigheten. Om man håller sig till personer som talar ett minoritetsspråk flytande, torde det röra sig om 20–25 miljoner, vilket utgör 4–5 procent av EU:s befolkning på 510 miljoner.

SPRÅKPOLITIK – MEDLEMSSTATERNAS BEFOGENHETER

TROTS ATT DE språkliga minoriteterna inte utgör en så stor del av Europas befolkning har de stora förväntningar på Europeiska unionen. Särskilt i länder där minoritetsspråken inte främjas eller rentav motarbetas förväntar man sig att unionen ska kunna ingripa – om inte för att direkt rätta till situationen så åtminstone genom att kritisera medlemsstaten i fråga. Men EU saknar direkta befogenheter att ingripa när det gäller enskilda medlemsländers utbildnings-, kultur- och språkpolitik.

Orsakerna till att utbildnings-, kultur- och språkpolitiken har förblivit medlemsstaternas befogenheter kan till viss del sökas i unionens historia. EU föddes ur en strävan att bygga upp Europa efter förödelsen under andra världskriget och att undvika ett nytt krig. Denna strävan ledde till det samarbete som senare kulminerade i en överstatlig union. Bakom tillkomsten av Europeiska kol- och stålunionen – som med tiden ledde till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och som senare förenades i den Europeiska gemenskapen (EG) – låg en strävan att undvika ett nytt krig genom att knyta samman länderna ekonomiskt. Det ekonomiska samarbetet och den gemensamma marknaden kom med tiden att bli Europeiska unionens primära målsättning.

Europeiska unionen bygger på ett konsensustänkande, besluten fattas utifrån minsta gemensamma nämnare. Medlemsstaterna drar sig för att kritisera varandra och kompromissar fram en lösning.

Den europeiska integrationen har tagit sikte på praktiska framsteg, som framför allt har gynnat medlemsstaternas ekonomi och välbefinnande. EU betonar visserligen demokrati och mänskliga rättigheter, men unionens altruistiska roll överskuggas ofta av ekonomiska intressen. För att undvika att ta ställning i frågor som är känsliga för medlemsstaterna hänvisas till subsidiaritetsprincipen, enligt vilken besluten ska fattas på en nivå som är så nära medborgarna som möjligt. Till detta bidrar att EU är så heterogent; förhållandena varierar inte bara mellan medlemsstaterna, utan också mellan olika regioner inom en och samma medlemsstat. Inom EU räknar man helt enkelt med att man känner till förhållandena bättre på lokal, regional eller nationell nivå än man gör i ett avlägset Bryssel.

Att språkfrågor enligt subsidiaritetsprincipen hänförs till medlemsstaternas kompetensområde innebär att medlemsstaterna ges fria händer att själva utforma sin minoritetsspråkspolitik. Det finns inte heller någon gemensam europeisk norm för hur man ska förhålla sig till minoritetsspråk. Medlemsstaterna kan till och med låta bli att erkänna existensen av ett minoritetsspråk och därmed i praktiken förbjuda användningen av andra språk än det enda officiella i offentliga sammanhang, såsom i förvaltning och undervisning.

SPRÅKPOLITIK PÅ EU-NIVÅ

NÄR DET GÄLLER språkpolitik på europeisk nivå ligger även den i medlemsstaternas händer. Ministerrådet, som företräder medlemsstaternas regeringar, bestämmer vilka språk som ska vara EU:s officiella språk. För att ett språk ska få status som officiellt språk förutsätts att det finns omnämnt i en medlemsstats grundlag, att denna medlemsstat föreslår att språket ska bli ett officiellt språk i EU och att det godkänns enhälligt i ministerrådet av de 27 andra medlemsstaterna. EU-medborgarna har rätt att vända sig till unionens institutioner på något av de officiella språken.

De flesta officiella språk är majoritetsspråk i respektive land, med undantag för iriskan, som talas som modersmål av färre än 2 procent av Irlands befolkning. Eftersom iriskan är officiellt språk på Irland har den på Irlands förslag blivit ett av EU:s 24 officiella språk. Det betyder att all lagstiftning och alla andra viktiga EU-dokument översätts till iriska. Då katalanskan enligt Spaniens grundlag har en halvofficiell status vid sidan av baskiskan och galiciskan, har katalanerna krävt att den spanska regeringen skulle föreslå att katalanskan skulle bli ett officiellt EU-språk på samma sätt som iriskan. Men Spaniens regering har dragit sig för att anhänga om att landets regionala språk skulle bli officiella språk i EU; i stället nöjer man sig med det avtal som Spanien ingick med ministerrådet och kommissionen 2005 om halvofficiell status för katalanskan. Denna halvofficiella status ger medborgarna rätt att kommunicera med EU:s institutioner på katalanska, galiciska eller baskiska. Enligt avtalet står den spanska regeringen för de översättningskostnader det medför. År 2008 ingick Storbritanniens regering ett liknande avtal med ministerrådet, som ger britter rätt att vända sig till EU:s institutioner på walesiska och skotsk gaeliska.

Det är osannolikt att det sker en ändring i unionens och medlemsstaternas kompetenser när det gäller språkpolitiken. En sådan ändring skulle förutsätta enhällighet i ministerrådet. I tider då medlemsländerna är skeptiska till att överlåta fler befogenheter till unionen och inte ens vill avstå från sina befogenheter på ett för den gemensamma marknaden så viktigt område som energipolitiken, är det svårt att ens föreställa sig att man skulle kunna nå enighet om att överlåta språkpolitiken till unionen.

SPRÅKPOLITIKEN DELEGERAS OFTA TILL REGIONERNA

MAN KAN FRÅGA sig om det över huvud taget vore önskvärt att språkpolitiken överfördes från medlemsstaternas till union-

ens befogenheter. Många medlemsstater delegerar nämligen språkpolitiken till regionerna. I Tyskland hör den till förbunds-ländernas kompetensområde, och i Spanien är det regioner som Baskien, Balearerna, Galicien, Katalonien eller Valencia som för sin egen språkpolitik.

Så sker all undervisning i grundskolorna och gymnasierna i Katalonien, enligt språklagen från 1998, på katalanska. Lagen gör ett undantag för läroämnet spanska och främmande språk, som får läras ut på respektive språk, dock högst tre timmar i veckan. Alla skolor i Katalonien är med andra ord enspråkigt katalanska även i Barcelonas förorter, där andelen spanskspråkiga är över 90 procent.

Spanskspråkiga föräldrar har besvärat sig till högsta domstolen i Madrid över att deras barn inte har rätt att gå i skolan på spanska i Katalonien. HD påpekade i sitt svar att modellen med all undervisning på katalanska inte står i strid med grundlagen, men ger spanskspråkiga elever rätt till stödundervisning på spanska under de första skolåren. Läsåret 2009/2010 omfattade den här stödundervisningen på spanska endast 15 elever i en befolkning på 7,5 miljoner. Det regerande spanska borgerliga partiet, Partido Popular, har utan framgång krävt att föräldrarna ska ha rätt att välja barnens undervisningsspråk eller att spanska skulle undervisas minst fyra timmar i veckan i de katalanska skolorna.

Men i och med att språkpolitiken är Kataloniens befogenhet och inte den spanska centralregeringens eller EU:s, förblir skolorna enspråkigt katalanska trots att endast 31,6 procent av Kataloniens befolkning talade katalanska som första språk 2009. I många kommuner är de som har katalanska som första språk under 10 procent. Men eftersom spanskan dominerar i hemmen och på gatan, anser man att skolspråket bör vara katalanska för att befolkningen ska bli tvåspråkig.

Europaparlamentets kultur- och utbildningsutskott ville ändra på det här. I ett betänkande som svar på kommissionär Leonard Orbans meddelande om tvåspråkighet ville utskottet

ge en känga till den katalanska modellen genom att understryka att föräldrarna ska ha rätt att välja barnens skolspråk. En överväldigande majoritet i utskottet röstade för betänkandet, som alltmer tog formen av en pamflett mot den katalanska regeringens politik. De katalanska ledamöterna Maria Badia och Teresa Riera kom dock på det geniala draget att hänvisa till EU:s grundfördrag, som klart stipulerar att språkpolitiken hör till medlemsstaternas kompetensområde och att Europaparlamentet inte har befogenhet att uttala sig om Kataloniens språkpolitik.

I Italien fungerar det i stort sett likadant. Regioner med specialstatus har fria händer att sköta sin språkpolitik. Trentino-Sydtyrolens f.d. vice regeringschef och nuvarande minister Martha Stocker har flera gånger uttryckt lättnad över att språkpolitiken hör till regionens befogenheter. Det hindrar EU och Italiens regering att lägga sig i den positiva särbehandling som de regionala minoritetsspråken tyska och ladinska åtnjuter.

Om EU skulle ha befogenheter på språkpolitikens område finns det en fara för att EU skulle ta medlemsstaternas parti i deras försök att stoppa minoritetsspråkens återhämtning.

INGEN MÄRKBAR FÖRÄNDRING MED LISSABONFÖRDRAGET

LISSABON- ELLER REFORMFÖRDRAGET, som trädde i kraft 2009, innebär inte heller någon nämnvärd förbättring. Artikel 1a i Lissabonfördraget betonar visserligen att Europeiska unionen bygger på värden som respekt för mänskliga rättigheter, vilket inkluderar personer som tillhör minoriteter.

Med Lissabonfördraget träder också den europeiska stadgan om de grundläggande rättigheterna i kraft. Enligt stadgans artikel 21 förbjuds all diskriminering på grund av bland annat etnisk tillhörighet och språk. I följande artikel sägs att unionen ska respektera den kulturella, religiösa och språkliga

mångfalden. Men man bör komma ihåg att Lissabonfördraget endast gäller EU-rätten, inte nationell lagstiftning. Artikel 51 i samma stadga understryker nämligen att bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner och organ samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Enligt Lissabonfördraget ska stadgan om de grundläggande rättigheterna inte på något sätt utöka unionens kompetensområden från definitionen i EU:s grundfördrag. Diskrimineringsförbuden i stadgan gäller med andra ord endast i mycket begränsad utsträckning, det vill säga endast om och när EU-rätten tillämpas.

Rent juridiskt har Europeiska unionen därmed inga medel att försvara minoriteters rättigheter. EU har inga rättsliga medel att påverka medlemsstaternas minoritetspolitik. Man kunde något förenklat beskriva situationen som rakt motsatt till den som råder i Finland. När finlandssvenskarna som en följd av det rådande politiska klimatet i dagens Finland hänvisar till de i grundlagen fastställda språkliga rättigheterna, finns det på europeisk nivå inget regelverk att falla tillbaka på.

EU:s stöd till minoritetsspråken begränsas till politiska uttalanden och ekonomiskt stöd. Och denna politiska roll är i själva verket viktigare än man i första hand kunde tro. Påtryckningar från Europeiska unionen har bland annat påverkat tillämpningen av Slovakiens omstridda språklag och i Bulgarien valde man att inte hålla en folkomröstning om slopandet av nyhetssändningarna för den turkiska minoriteten.

Europeiska unionens möjligheter att påverka minoritetspolitiken framträder också tydligt i de länder som kandiderar för ett medlemskap i unionen. Av potentiella medlemsstater krävs nämligen att de måste godta unionens värdegrund, som den definieras i Köpenhamnskriterierna. Detta har medfört att EU indirekt har bidragit till att förbättra kurdernas situation i Turkiet. Europeiska unionens hänvisning till Europarådets stadga för landsdels- och minoritetsspråk och till ramkonventionen för nationella minoriteter har också haft en positiv effekt. Även

om de europeiska konventionerna saknar sanktioner, undviker medlemsstaterna att öppet bryta mot dem för att inte framstå i en dålig dager.

EKONOMISKT STÖD ETT VIKTIGT POLITISKT MEDEL

UTBILDNINGS- OCH KULTURPOLITIKEN och med den språkpolitiken hör enligt Europeiska unionens grundfördrag till medlemsstaternas befogenheter, men det hindrar inte att EU bistår medlemsstaterna finansiellt i främjandet av minoritetsspråk. Rent konkret har stödet i första hand koncentrerats till minoritetsspråksprojekt inom ramen för EU:s program.

Hur stora pengar kan det röra sig om? Det har gjorts två undersökningar för att få en uppfattning om detta. Tillsammans med professor Tom Moring, nationalekonomen François Grin och ett par andra forskare gjorde undertecknad 2002 studien Support for Minority Languages in Europe. Vi gick vi igenom samtliga EU-program för att ta reda på hur stor del av de projekt som finansierades 1997–2000 som hade förbättrat färdigheterna, möjligheterna och viljan att tala minoritetsspråk. Andelen projekt som uppfyller detta var liten, ca 1 procent; ändå handlade det om ansevärd summor, närmare 6 miljoner euro 1999–2000.

När vi gjorde en uppföljning 2005, Ten Years of EU Support for Regional or Minority Languages: a financial assessment, kunde vi notera att EU:s ekonomiska stöd till minoritetsspråkprojekt hade ökat i början av 2000-talet. Ökningen pågick ända fram till 2010. Men redan då påpekade vi att EU:s ”mainstream approach” gör det svårt att finansiera minoritetsspråkprojekt. Minoritetsorganisationer är ofta små, vilket gör att de inte kan tävla om EU-stödet på samma villkor som majoritetsspråken.

En fördel med den tidigare generationens EU-program var att mindre talade språk ofta prioriterades. Denna särbehandling saknas i den nya programgenerationen. Det är ofrånkomligt att färre minoritetsprojekt än tidigare kommer att finansieras med de nya programmen.

Bidraget från EU kan vara direkt avgörande för om minoritetsprojekten kan genomföras. Utan EU-stödet försvinner också EU:s möjlighet att påverka medlemsstaternas språkpolitik. Tyvärr handlar det om små bidrag, och dessutom förutsätts att initiativtagarna själva står för ungefär hälften av projektkostnaderna.

All språkpolitik, inklusive översättning och tolkning till 24 språk, uppgår till endast något över 1 procent av EU:s totala budget. Det är ungefär 2 euro och 50 cent per invånare årligen, en försvinnande liten summa.

När man diskuterar vad EU kan göra för minoritetsspråken och svenskan i Finland stirrar man sig lätt blind på utbildningspolitiken och den direkta språkpolitiken. I stället borde man fråga sig vilka andra finansieringsmöjligheter man eventuellt kan dra nytta av? Var finns pengarna inom Europeiska unionen?

Om man tar en närmare titt på EU:s budget kan man notera att den gemensamma jordbrukspolitiken slukar runt 40 procent eller över 50 miljarder euro per år. Förutom jordbruksstödet ingår där även stödet till fisket, utvecklingen av landsbygden och en hel del regionalt stöd till företagsamhet och annat. Dit hörde också bland annat det på många håll kritiserade Natura 2000.

Medan kultur, utbildning, sport, forskning och industripolitik hör till medlemsstaternas befogenheter, är jordbruket ett område med gemensam kompetens för EU och dess medlemsstater. Unionens roll är avgörande när det gäller finansieringen och fördelningen av jordbruksstödet. Det finns alltså en logisk förklaring till att jordbrukets andel av EU:s budget är så stor. I motsats till språkpolitiken hör jordbrukspolitiken till EU:s befogenheter.

Det kan i det här sammanhanget vara av intresse att notera att jordbrukarna och fiskarna är väl representerade i de områden där minoritetsspråk talas. Galicien har Europas största fiskeflotta, i Sydtyrolen odlas 10 procent av Europas äpplen etc. På många håll kompletterar också en ny agroturism det traditionella jordbruket. EU:s finansiering av direkta minoritetsspråks-

projekt är småpengar i sammanhanget. Men genom stöd till näringsgrenarna i de områden där minoritetsspråk talas, stöder man indirekt också språket.

Jordbruket är också en viktig näringsgren i Svenskfinland. De svenskspråkiga jordbrukarna uppgår till över 10 procent av alla jordbrukare i Finland. Går man in på detaljer kan man konstatera att finlandssvenskarna står för 70 procent av all tomatproduktion och 45 procent av all gurkproduktion. Hälften av alla pälsfarmare i Finland är svenskspråkiga, och en nästan lika stor andel av yrkesfiskarna vid kusten är svenskspråkig (fiskepolitiken hör för övrigt också till EU:s viktigare kompetensområden).

EU:s jordbruks- och fiskepolitik påverkar i hög grad dem som talar minoritetsspråk i Europa. Det är också viktigt för svenskan i Finland att våra växthusodlare, pälsfarmare och fiskare klarar sig i den internationella konkurrensen. En EU-politik som inte gagnar jordbruket leder till en negativ utveckling med bland annat arbetslöshet i och utflyttning från minoritetsspråksområden som följd. När man talar om vad EU kan göra för minoritetsspråken bör man också beakta finansiellt stöd till näringar som indirekt kan påverka språket. Det finansiella stödet till jordbruket och till små och medelstora företag i glesbygder har med andra ord direkta konsekvenser för minoritetsspråken i Europa.

MINORITETSSPRÅKENS MERVÄRDE

EFTERSOM VI LEVER i ett liberalt samhällsklimat som präglas av stor valfrihet bör majoritetsbefolkningen övertygas om nyttan av minoritetsspråk. Därför strävar EU också efter att använda positiva påverkningssmedel. Konsekvent framhåller EU det mervärde som minoritetsspråken ger. Minoritetsspråken för en tynande tillvaro om de inte når ut till majoritetsbefolkningen. Med studier och publikationer vill EU visa hur näringslivet kan dra nytta av minoritetsspråken. Minoritetsspråken bidrar till ett ökat välbefinnande för regionerna och deras invånare. De tvåspråkiga

områden där det talas minoritetsspråk fungerar som ”språklaboratorier”, som andra områden kan dra nytta av. De utgör ofta en gynnsam grogrund för språkindustrin, som förväntas växa med minst 10 procent per år under de närmaste åren och vars totala omsättning beräknas uppgå till mellan 16 och 20 miljarder euro år 2015.

I Europa är Baskien föregångaren inom språkindustrin. Baskiskan är ett icke-språk som med sina komplicerade kasusregler skiljer sig lika mycket från spanskan som svenskan från finskan. Att språken baskiska och spanska är så olika sågs tidigare som försvårande omständigheter, men har på senare år blivit en inkomstkälla. Olikheterna i språken ledde till en marknad för översättare, tolkar, språklärare och terminologer. Kring dessa tjänster har det vuxit upp en språkindustri, som i dag omfattar över 500 företag med en omsättning på 600 miljoner euro. Över 5000 personer jobbar i det baskiska språkindustriklustret, alltifrån företag inom lexikografi, terminologi, översättning, tolkning och lokalisering till språkskolor, universitet och teknologicerter. I sammanhanget bör nämnas att Baskien hör till Europas främsta vad gäller språkteknologier som maskinöversättning.

I lokaliseringsbranschen utvecklar baskerna produkter för amerikanska och japanska tillverkare av videospel. Lokalisering innebär anpassning av produkter för att motsvara de krav som ställs av en viss kultur eller marknad. I praktiken innebär det förutom översättning att man byter ut varunamn, symboler eller färger som kan verka störande på andra marknader eller att man ändrar dollar till euro eller yen.

Med språkförhållanden som påminner om Baskiens har Svenskfinland alla förutsättningar att bli ett säte för språkindustrin i Norden. Ett språkindustrikluster skulle dessutom vara till stor nytta för exportindustrin.

Minoriteterna knyter samman regioner och länder. Den som talar ett minoritetsspråk behärskar vanligen också andra språk – något som unionen förutsätter av en sann europé. Europeiska unionens flerspråkighetsstudier visar att de som talar

minoritetsspråk har en fördel på arbetsmarknaden. Förutom att språkkunskaperna underlättar att få det jobb man vill ha, visar våra studier att flerspråkiga i snitt förtjänar mer och har lättare att byta jobb och bli befordrade. Flerspråkiga tenderar också att vara mer kreativa. En anknytning till flera kulturer och tänkesätt ger nya infallsvinklar och ökar sannolikheten att komma på lösningar på olika problem.

Två- och flerspråkig personal är också viktig för att företag ska klara sig i den hårdnande internationella konkurrensen. Undersökningen *Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills (ELAN)*, som det brittiska språkcen- trumet CILT utfört på uppdrag av Europeiska kommissionen, visar att europeiska företag, framför allt brittiska, har svårt att erövra nya exportmarknader på grund av bristande språk- kunskaper. Engelskan är viktig som koncernspråk, men för att sälja en produkt bör man helst tala kundens språk. Att detta även gäller de nordiska länderna framkom tydligt på ett semi- narium om språkkunskaper och konkurrenskraft som språk- kommissionär Leonard Orban stod värd för i september 2007. Seminariets slutsats var entydig: ”English alone is not enough”, det räcker inte enbart med kunskaper i engelska; kunderna måste övertalas på sitt modersmål.

MINORITETSSPRÅKSREPRESENTATIONEN I EUROPAPARLAMENTET

DÅ EUROPEISKA UNIONEN växer och medlemsstaterna blir fler får de gamla medlemsstaterna färre representanter i par- lamentet. Som en följd av detta kommer av allt att döma mi- noritetsspråkens representation att minska. Europavalet 2004 var det första stora bakslaget. Om denna trend fortsätter kan det leda till att de 25–30 miljoner som talar regionala språk eller minoritetsspråk inte kommer att vara representerade i Europa- parlamentet.

De språkliga minoriteterna har tidigare hört till de ivrigaste förespråkarna för europeisk integration, och deras partier har hört till de mest EU-vänliga och entusiastiska. Om de inte har en chans framöver att få sina röster hörda i beslutsprocessen, kommer intresset för integrationsprocessen att svalna. Man kan redan nu bland minoriteterna skönja ett minskat förtroende för Europeiska unionen och Europaparlamentet. Ett parlament utan minoritetsrepresentation innebär ett demokratiskt underskott. Det skulle betyda att en stor del av Europas befolkning inte är representerad i folkförsamlingen.

Man kan naturligtvis hävda att decimeringen av antalet parlamentsledamöter drabbar små partier överlag. Men jämförelsen är inte helt rättvis, eftersom minoritetspartierna i allmänhet har en mer statisk och konstant väljarkår än andra politiska partier. Undersökningar visar även att minoritetspartiernas väljare i större utsträckning identifierar sig med partiet. Den EU-parlamentariker som de valt uppfattas i hög grad som en representant för minoritetssamhället och minoritetsspråket; utan parlamentsledamot är minoriteten inte representerad i Bryssel och därmed inte i EU, resonerar man.

Flera språk-, minoritets- och regionalistpartier, partier vars främsta målsättning är att främja en språklig minoritets rättigheter, gick miste om sin representation i det senaste Europavalet 2009. Det finns självfallet också ledamöter som arbetar för språkliga minoriteters rättigheter i andra partier, till exempel i traditionella klasspartier som det brittiska arbetarpartiet, de tyska kristdemokraterna eller de spanska socialisterna.

Ett förslag har varit att öronmärka platser i Europaparlamentet för språkliga minoriteter. Men förslaget har flera brister. Dels är det problematiskt ur demokratisk synpunkt att öronmärka platser i en folkförsamling, dels är det svårt att avgöra för vem de här platserna skulle reserveras. Kan man begränsa platserna till språkliga minoriteter eller borde man i så fall också öronmärka platser för t.ex. religiösa minoriteter? Borde man i stället tala om etniska minoriteter? Och vilka hör i så fall till de

etniska minoriteterna? Om man för enkelhetens skull begränsar de öronmärkta platserna till språkliga minoriteter, hur begränsar man i så fall denna minoritet? Var går gränsen mellan språk och dialekt och hur ska man då förhålla sig till plattyska, skotska eller vallonska? Och när kan ett invandrarspråk anses vara auto-
 ktont? Sveriges regering har erkänt finskan som ett autoktont minoritetsspråk, men kan alla inflyttade finnar, även de som anlände för en månad sedan, i så fall räknas med i den öronmärkta kvoten? Och hur är det med de ryska minoriteterna i de baltiska staterna, som inte uppfattas som autoktona av regeringarna?

Det finns ingen patentlösning, och många medlemsstater tar redan hänsyn till att trygga minoritetsrepresentationen på olika sätt. Inför varje Europaval har olyckskorpar spekulerat om Svenska folkpartiets möjligheter att behålla sitt mandat i Europaparlamentet. Varje gång finns det en uppenbar risk för att finlandssvenskarna inte längre kommer att vara representerade i Europaparlamentet. I valet i maj i år fixar vi det, men inför kommande val gäller det att i tid se om vårt hus och att finna en lösning som på sikt kan säkra ett finlandssvenskt mandat.

Den situation som mest liknar finlandssvenskarnas är den tyskspråkiga befolkningens situation. De tyskspråkiga belgarna representerar ett litet jämbördigt nationalspråk, och de kommer garanterat att behålla sin representation i Europaparlamentet. Trots att endast 73 000 av Belgiens 10,7 miljoner invånare hör till den tyska minoriteten, innehar de tyskspråkiga en av Belgiens 24 Europaparlamentsplatser.

För att tillfredsställa de två stora språkgrupperna – å ena sidan de nederländskspråkiga flamländarna (cirka 60 %) och å andra sidan de fransktalande vallonerna och invånarna i Bryssel (cirka 40 %) – har centralregeringen delegerat så gott som alla kompetensområden förutom försvars- (Nato), utrikes-, och finanspolitiken (numera EU med euron) till region- och språkgemenskapsregeringarna, vilka ofta sammanfaller. De tre regionerna är Flandern, Vallonien och Bryssel. De tre parallellt fungerande språkgemenskaperna är den holländska (flam-

ländarna talar om den nederländska), den franska och den tyska.

Det speciella är att det finns ett federalt system med språkgemenskaper som existerar parallellt med regionerna. Till regionernas kompetensområden hör bland annat jordbrukspolitiken (såvida den inte dikteras av EU:s direktiv), byggpolitiken med offentliga arbeten, infrastrukturen och energipolitiken (bortsett från kärnkraften). Gemenskaperna ansvarar för utbildning, kultur och till viss del för hälso- och sjukvården. Intressant med tanke på svenskan i Finland är att de belgiska gemenskaperna inte är geografiskt utan språkligt begränsade! Så hör flamländarna i Bryssel till den flamländska gemenskapen, medan de franskspråkiga hör till den franska gemenskapen. Systemet gör det möjligt för människor som bor i samma höghus att rösta i olika valkretsar och höra till olika skol- och sjukvårdsdistrikt. En familj kan alltså styras av en annan utbildnings- och hälso- och sjukvårdspolitik än grannfamiljen i våningen under.

Systemet med språkgemenskaper underlättar även valkretsindelningen i Europavalen. Flamländare kan höra till den flamländska valkretsen även i det övervägande franska Bryssel, medan grannarna i samma stadsdel väljer sin kandidat ur den franska valkretsen. I enlighet med detta kan den belgiska staten också vara generös mot den minsta språkgruppen. Så kommer det sig att de tyskspråkiga fått en valkrets med ett mandat.

Detta inspirerar mig till att föreslå att man i Finland skulle försöka åstadkomma en särskild svenskspråkig valkrets med tanke på framtida Europaval. Finland kunde bestå av två valkretsar i stället för en. En finskspråkig för dem som väljer att skriva sig som finskspråkiga och en svenskspråkig för dem som vid mantalsskrivningen kryssat för svenska på frågan om modersmål. Den finskspråkiga valkretsen skulle ha tolv av Finlands 13 platser i Europaparlamentet, medan det resterande mandatet skulle tillfalla den svenska valkretsen. Därigenom kunde ett finlandssvenskt mandat i Europaparlamentet tryggas.

Nu kan man ju fråga sig om detta skulle leda till att både finska kandidater och väljare skulle skriva sig som svenskspråki-

ga för att få rösta i en valkrets med ett mandat på cirka 290 000 invånare. Det får de naturligtvis göra om de kan tänka sig att få all myndighetsinformation på svenska under den följande valperioden, som i regel varar fem år. På samma sätt skulle då de svenskspråkiga som så önskar få rösta i den finska valkretsen. När allt kommer omkring tror jag att väldigt få väljer att "byta språk" bara för ett Europavals skull.

Valkretsar som de belgiska, baserade på språklig och inte på geografisk grund, skulle göra det möjligt för svenskspråkiga i till exempel Tammerfors eller Kuusankoski att rösta i den "svenska" valkretsen. På samma sätt kunde finskspråkiga i Närpes rösta i den finska. Självklart skulle också andra partier än SFP vara företrädare i den svenska valkretsen, till exempel Finlands svenska socialdemokrater, Kristdemokraterna, De gröna med flera.

Man kunde kanske också tänka sig att folktingsvalen skulle följa samma princip, d.v.s. att man bildar en särskild svenskspråkig valkrets. Till de belgiska språkgemenskapernas ansvarsområde hör bland annat språk- och kulturpolitiken, ett arrangemang som väl kunde tillämpas även när det gäller det finlandssvenska.

Men som sagt, det belgiska systemet med valkretsar utifrån språk är någonting för framtida val. I det kommande valet i maj gäller det att gå man ur huse för att trygga det finlandssvenska mandatet.

JOHAN HÄGGMAN

Johan Häggman är informations- och kommunikationsrådgivare samt teamkoordinator vid Europeiska kommissionen.

NÄR DEN GODA VILJAN SAKNAS

Rune Glasberg

STEGET FRÅN EN lugn uppväxt i Kalvholm, Korsholm till att jobba med utrikesärenden för den liberala gruppen i Europaparlamentet är onekligen rikt på kontraster. Under de senaste 10–15 åren har mitt arbete tagit mig till problemområden och krishärdar samtidigt som vi i Parlamentet oförtrutet jobbar med rapporter och resolutioner fulla av goda idéer om hur allt kan lösas och lyckas.

Trots ihärdiga försök verkar världen och politiken inte vara villig att "bli färdig", utan i stället uppstår ständigt nya problem, spänningar och konflikter, eller så blossar de upp igen med ny glöd efter en tids vila.

Vad är det som får vissa länder och samhällen att blomstra och må bra – medan andra halkar efter, slits isär av inre splittring, blir omkörda av utvecklingen eller väljer aggressivitet som politisk handlingslinje?

Konstigt nog fick Vladimir Putins hårdhanta tilltag nere på Krim mig att tänka på min gamla skola, Korsholms Gymnasium, och vikten av social sammanhållning, det som inom sociologin kallas social kohesion. På förenklat lekmansspråk kan det beskrivas som känslan av tillförsikt och förtroende mellan oss som medmänniskor och mellan oss och samhällets institutioner.

I samband med den stora grundskolereformen i början av 70-talet fann Korsholms kommun en smart lösning för sin skol-

sektor och för behovet av ett modernt och fungerande gymnasium. Kommunen tog över den privata Vasa Svenska Samskola, som bytte namn och flyttade ut till Smedsby.

Därför hade jag privilegiet att under mina skolår i slutet av 80-talet ha lärare med gedigen erfarenhet och en relativt lång karriär bakom sig.

Visst fick vi mycket teoretisk kunskap under de tre gymnasieåren; engelska verb, sedan länge glömda matematiska klurigheter, fysikens och kemins underligheter. Men, jag har under årens lopp insett att vi fick med oss någonting mycket viktigare än mätbar kunskap, nämligen en rejäl dos tillit och förtroende, både för oss själva, för varandra och för samhället och världen omkring oss.

Detta förtroende för varandra, för samhället i stort och för politiken och politiker är väl förankrat hos alla finländare och finns i hög grad även i de övriga nordiska länderna.

Vi vet och litar på att brandkåren kommer så snabbt den kan när du ringer, att läkaren tar emot och lyssnar, att vi kan betala våra räkningar utan att alltid kolla upp om summorna stämmer – och vi förväntar oss att våra politiska beslutsfattare inte ska bygga marmorpalats eller privata helikopterplattor bakom sina sommarstugor med stulna offentliga medel.

Det är både intellektuellt stimulerande och samtidigt deprimerande att inse att sakernas tillstånd inget alltid följer detta mönster på annat håll.

Vi kan ju knappast tänka oss att Tarja Halonen skulle ha byggt ett likadant palatskomplex som den ukrainska ex-presidenten Janukovyjtj smaklösa skrytbygge eller mer vardagligt att vi skulle vänja oss vid att ta bilen genom den årliga besiktningen med hjälp av några diskret hopvikta 50-lappar.

Nej, i Finland kan vi med rätta vara stolta över det samhällsklimat vi har och med den politiska kulturen i landet i stort.

I ett globalt perspektiv har Finland klarat sig bra under 1900-talet. Från självständighetens första år, genom krig och vedermödor har utvecklingen varit stabil och positiv. Det är im-

ponerande att inse att fattigdomen egentligen ligger endast en generation tillbaka och att vi nu har uppnått ett välstånd och en rikedom som är få förunnad. Det känns kanske lite gammaldags att förkunna att det är en lottovinst att födas i Finland, men den gamla sloganen är fortfarande lika sann i dag som på 70-talet.

Tyvärr har även vårt land begåvats med populister och extremister – av samma skrot och korn som andra politiska äventyrare som vi kan finna i flera andra europeiska länder. Stabilitet och välstånd kan hotas både av våra egna misstag och av yttre hot.

Sannfinländarna och deras likasinnade i andra delar av EU kommer under den kommande Europavalskampanjen att tuta ut de enkla lösningarnas melodi, färgad och förstärkt av misstro mot det främmande, nostalgi för det förflutna och en tro på att framtidens problem kan lösas med förenklade lösningar.

Finlands stabila demokrati, partiväsen och relativa stabilitet och välstånd kan leda till politisk apati i en värld där den politiska makten ser ut att ha flyttat utomlands eller försvunnit helt. Det är också möjligt att en del av väljarkåren tröttnar på en saklig politisk debatt och uttryckligen vill stödja radikala protestkrafter.

I skrivande stund (den 18:e mars) har Putin just undertecknat ett avtal som ansluter Krim till den ryska federationen. De europeiska och internationella reaktionerna kommer att klarna under de kommande dagarna, men Krim är nu ryskt och kommer troligen så att förbli. Finlands säkerhetspolitiska position har försämrats och försvagats av Rysslands aggressiva utrikespolitiska linje. De ryska och rysktalande Krimborna var aldrig utsatta för några hot, men den ryska politiska linjen att med militära medel ”beskydda” ryska minoriteter utanför Rysslands egna gränser ökar riskerna för konflikter.

De senaste månadernas och veckornas bedrövliga kris i Ukraina och på Krim har än en gång visat att visst kan vi fortfarande ha krig och konflikter i Europa och att historien ingalunda varken är död eller över. Putins maktmedel visade att tra-

ditionell diplomati och förhandlingslösningar står sig slätt mot skarpladdade Kalasjnikovs eller T-72 pansarvagnar.

Finland och våra politiska representanter på alla nivåer måste nu på allvar ta del i en all-europeisk diskussion om Nato och EU:s framtid, om militärt samarbete och säkerhetsgarantier. Vi bör också se till att den egna finländska försvarsförmågan hålls på en trovärdig nivå, och att våra grannländer, i synnerhet Sverige, ser till att göra detsamma.

Inte heller år 2014 har historien nått sitt slut, utan den fortsätter, med nya tvister och med nya agendor. Finland kommer att klara framtiden om de beslut vi fattar är kloka och smarta.

RUNE GLASBERG

Rune Glasberg arbetar med utrikesärenden och östeuropeiska frågor på Gruppen Alliansen liberaler och demokrater för Europas (ALDE) sekretariat i Europaparlamentet.

SVENSKFINLAND BEHÖVS I Bryssel! Svenska Bildningsförbundets direktör, Fredrik Guseff, sammanfattar i förordet budskapet i antologin "Svenskfinlands röst" som Bildningsförbundet publicerar lagom inför valet till Europaparlamentet 2014.

SVENSKA FOLKPARTIETS TIDIGARE medlemmar av Europaparlamentet bidrar med varierande inlägg, som ändå alla visar på en tydlig röd tråd – arbetet i Bryssel och Strasbourg har betydelse för Finland – och för Svenskfinland. Vikten av att det finns aktiva och kunniga medlemmar av Europaparlamentet från Finland poängteras tydligt i de olika inläggen. Även tjänstemän med erfarenhet av olika uppgifter inom EU-administrationen kommer till tals. De får representera den anmärkningsvärt stora kontingent av finlandssvenskar som arbetar inom EU. Vi kan vara stolta över det arbete som gjorts och fortgående görs. Bildningsförbundet arbetar också bland annat med praktikprogrammet Liberal Praktik, som även erbjuder unga praktikmöjligheter i Bryssel och som bidragit till att stärka den finlandssvenska rösten i Bryssel.

Svenska Bildningsförbundet fungerar som tankesmedja, utger skrifter, arrangerar seminarier och konferenser, upprätthåller ledarskapsutbildning och ett internationellt praktikprogram. För mera information om oss: www.bildningsforbundet.fi

 SVENSKA BILDNINGSFÖRBUNDET